

ŽELEZZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE

ZELEZAR

MESEČNIK
DELOVNEGA
KOLEKTIVA
ZELEZARNE
JESENICE

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ZELEZARNE JESENICE

Leto IV. — Julij 1955

ŠTEV. 4—5

Izdaja Upravni odbor

Železarne Jesenice

Ureja uredniški odbor

Odgovorni urednik: B. Čebulj,

Jesenice, Fužinska 12

Naslov uredništva:

Uredništvo »Železarja«

Jesenice - Kazina. Int. tel. 271

Tisk: Gorenjski tisk, Kranj

Klišiji:

Tiskarna »Ljudske pravice«,

Ljubljana

Naklada 6900 izvodov

OGLASI

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Jordan Silvano — hlad. valjarna.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Zajmović Fatima — Jav. III.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Jensterle Jože — šamotarna.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Jakomini Alojz — promet.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Trante Alojz — martinarna.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Kelenc Stane — martinarna.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Šipec Nikolaj — pred. obrati.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Torkar Dominik — žična valj.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. — Janah Lambert — Opekarna.

Preklicujem veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v Železarno. Martović Miloš — DTK.

PREKLIC

Podpisani Kisovec Anton iz Slovenskega Javornika preklicujem vse, kar sem žaljivega govoril o Malej Francu iz Slovenskega Javornika in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.
Kisovec Anton

ZAHVALA

Ob nenadni in težki izgubi našega

GRAH LUDVIKA

se iskreno zahvaljujemo kolektivu prometa za izkazano pomoč, članu sindikalnega odbora za poslovilni govor; pevcem »Svobode«, vsem darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Oče Štefan, brata Lojze in Štefan ter stric Tone Pintarič.

ZAHVALA

Ob težki izgubi moje žene

INTIHAR MARIJE

se najiskreneje zahvaljujem vsem za iskreno pomoč. Najlepša zahvala terenu Podmežaklja, jeseniški godbi, darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.
Intihar Anton

JAVNA ZAHVALA

Krajevni odbor RK Blejske Dobrave se v svojem imenu in v imenu vsega prebivalstva najtopleje zahvaljuje tov. dr. Čehu Milanu za zanimivo predavanje »O obolenjih raka in drugem«, z željo, da bi se čimpreje zopet odzval povabilu.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi naše drage žene in mame!

MIMICE POTOČNIK

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami, vsem zdravnikom, ki so ji lajšali bolečine, delovnemu kolektivu obrata plavž, jeseniški godbi, sostanovalcem in sosedom, vsem darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki so jo spremili na zadnji poti in nam v teh hudih dneh stali ob strani.

Mož Jože, sin Jože, mama, bratje, sestra in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega moža in očeta

PRISTOV JOŽETA

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem nadzorne službe, sosedom za pomoč, ZB Javornik, tov. Trevnu za poslovilni govor, vsem darovalcem cvetja in vencev in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žena Marija, sinovi Vinko, Stane, Marjan in sestre.

Kino Radio predvaja:

Od 6. VII do 8. VII. francoski film „Zadovoljstvo Pariza“.

Od 9. VII. do 12. VII. nemški barvni film „Doktor v hiši“.

Od 13. VII. do 15. VII. angleški komedijski film „Hobson v škripcih“.

Od 16. VII. do 19. VII. finski film „Poročni venec“.

Od 20. VII. do 22. VII. francoski film „Prepovedan sad“.

Od 23. VII. do 26. VII. ameriški barvni pustolovski film „Bagdadski revež“.

Od 27. VII. do 29. VII. jugoslovanski pustolovski film „Milijoni na otoku“.

Od 30. VII. do 2. VIII. francoski barvni film „Ali Baba in 40 razbojnikov“.

Od 3. VIII. do 5. VIII. jugoslovanski film „Deklica in hrast“.

Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri, v nedeljah v slučaju slabega vremena tudi ob 16. uri. Opozorjamo obiskovalce, da naj ne vodijo otrok na večerne predstave in predstave, ki so mladini zabranjene.

Kino Plavž predvaja:

Od 6. VII. do 8. VII. jugoslovanski - norveški film „Krvava pot“.

Od 9. VII. do 12. VII. angleški film „Hobson v škripcih“.

Od 13. VII. do 15. VII. nemški barvni film „Doktor v hiši“.

Od 16. VII. do 19. VII. francoski film „Prepovedan sad“.

Od 20. VII. do 22. VII. finski film „Poročni venec“.

Od 23. VII. do 26. VII. jugoslovanski film „Milijoni na otoku“.

Od 27. VII. do 29. VII. ameriški barvni film „Bagdadski revež“.

Od 30. VII. do 2. VIII. jugoslovanski film „Deklica in hrast“.

Od 3. VIII. do 5. VIII. francoski film „Ali Baba in 40 razbojnikov“.

Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri, razen ponedeljka in četrтка, ob nedeljah v slučaju slabega vremena tudi ob 16. uri.

Kino Koroška Bela predvaja:

9. VII. in 10. VII. jugoslovansko - norveški film „Krvava pot“.

16. VII. in 17. VII. finski film „Poročni venec“.

22., 23. in 24. VII. ameriški barvni film „Bagdadski revež“.

30. VII. in 31. VII. francoski barvni film „Ali Baba in 40 razbojnikov“.

6. VIII. in 7. VIII. ameriški barvni film „Daj glas Joe“.

Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri,

Miha Klinar:

Pesem o Titu

(1944)

Pod nami vas, prilepljena ob hrib
kot ljubka gnezda drobnih lastavic;
o že pred tedni so odletele jate.
Zdaj zanje ve samo srebrni ščip,
ki vrgel zanke je na puste frate.
Srebrni lovec kje je jata ptic?
Zdaj pozna je jesen in vele trate,
samotna polja, okostnjaki host;
med njimi mi upalih bledih lic
zasanjani v pomlad smo in mladost.

Kot da ni vetra, ki med drevjem orje
z ledenim plugom, ne na drevju ivja,
ne misli, da pred petimi smo dnevi
že použili zadnje suhe skorje,
da davi komaj bitke so odmevi
zamrli v skalah... se resničnost divja
med našimi zasanjanimi spevi
odlučila je s src in polni sanj
prodiramo v prihodnost; saj vsa živa
je zagorela že samo ob mislih nanj.

Ob mislih nanj pogovor se razpreda
in kakor kamen h kamnu pod nebó
gradi iz src mu rdeči spomenik
v tišino host zamaknjena beseda.
Dejanja naša črtajo mu lik
in brez vprašanj odgovori tekó:
Veš, Tito je iz nas rojeni krik;
on delavec je in ne velikaš,
ve, kaj je beda, znoj, in je zato,
ker delavec je, milijonkrat naš.

Sred bede je zagorel — plamenica —
in rdeči plamen v naših srcih vžgal.
Njegova misel — svetli kažipot —
nam kaže svet, kjer bo za vse pravica.
Njegova misel vodi nas iz zmot,
ki čas jih ko pasti je nasejal,
da bi razbil naš delavski pohod.
Sred bede je zagorel rdeči žar,
sred boja rdeči nam signal je dal
in zdaj v poslednji vodi nas udar.

Veš, Tito rasel je ko mi. Zato je naš.
Preganjan kakor mi. Na zid Glavnjače
mu senca je zapisala povest
zato, ker je s pestjo razbijal laž,
s pestjo razuma nam odkril prelest,
ki so jo nam zakrivale palače
pijavk, in bedneže poklical s cest
in nam pokazal svetlo cesto v svet,
v svet, kjer ne bomo bede več igrače,
kakor ljudje smo tisoče že let.

Veš, Tito ni se žrtvovati bal,
ko so pred leti nam zapeli bilje
in nas razrezali — ukraden kruh.
Takrat se dvignil je iz nas in vstal
in srca je zajel uporni duh
in ljudstvo je uzrlo rdeče cilje.
Izostril nam za pesem je posluš,
pojočo iz src teptanega sveta.
In glej: ljudje od Bitolja do Zilje
so vstali iz njegovega srcá.

Zato je Tito mi in mi smo Tito.
Saj kakor mi trpi, kot mi sovraži
krivico in nasilje nad ljudmi.
Z njim ljubimo svobodo ognjevito
in v boju zanjo ni nam žal krvi.
Krvavo pot do nje nam misel bláži
na tiste dni, ko konec bo noči
teh težkih dni trpljenja in nasilja,
ko krinko strgamo prav vsaki laži,
ki rada bi zavrla pot do cilja.

Do cilja pot gre skozi znoj in kri
in smrt jo črta z našimi grobovi:
svobode cvet požene iz gomil
in kri zaliva ga, solzé oči;
zanj rdeči vrelci brizgajo iz žil,
da v njem nekoč se razcveto domovi.
Zato naprej, da pridemo na cilj!
Pred nami on gre skozi boj, trpljenje
v Pomlad, ki zanjo se boré gozdovi,
v Pomlad, ki dal bi zanjo vsak življenje.

Saj iz krvi le vzcvete rdeči maj,
nasmehne se prav vsem ljudem na svetu.
Tedaj pozabljen boj bo in bridkost,
razjedajoča srca nam sedaj.
In če le trupla naša bodo most
v bodočnost svetlo delavcu in kmetu,
zaman se žrtvovala ni mladost;
saj ob šaržih se in zlatem žitu
rodila pesem novemu poetu
in pela bo o nas in borcu Titu...

Srce nam plete sanjo naših sanj
in naše misli orje hrepenenje
in dviga nas do nedosežnih zvezd.
Ob sanjah teh pozablja partizan
glad, bedo, mraz in sleherno bolešt
in sanja, sanja, kakšno bo življenje,
ko konec bo strašnih krvavih cest.
Ne čuti vetra, ki med drevjem órje
z ledenim plugom, kakor da trpljenje
vstopilo vase zlatih sanj bi morje.

Pod nami vas, pilepljena ob hrib
kot ljubka gnezda drobnih lastovic;
o že pred tedni so odletele jate.
Zdaj zanje ve samo srebrni ščip,
ki vrgel zanke je na puste frate.
Srebrni lovec, kje je jata ptic?
Zdaj pozna je jesen in vele trate,
samotna polja, okostnjaki host,
med njimi mi upalih bledih lic
zasanjani v Pomlad smo in mladost.

XVI. zasedanje centralnega Delavskega sveta

19. maja je bilo XVI. redno zasedanje Delavskega sveta Železarne Jesenice s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo Upravnega odbora
2. Družbeni plan podjetja za leto 1955
3. Obračun podjetja za prvo četrtletje 1955
4. Razno

Poročilo UO je podal predsednik tov. **ing. Čižman**. V njem poroča o zaključnem računu Železarne Jesenice za leto 1954. Zaključni račun je pregledala šestčlanska republiška komisija, bil pa je tudi že obravnavan in sprejet na zasedanju DS v začetku aprila. S strani DS je bila tudi imenovana 9-članska komisija za pregled zaključnega računa, ki je med drugim ugotovila tudi pomanjkljivosti v vodilnem direktorskem in tehničnem kadru ter vrsto prekrškov v zvezi s prekoračenjem investicijskih del in prikrivanjem deviznih sredstev v tujini. DS je na osnovi teh ugotovitev že sprejel ustrezne ukrepe za zamenjavo direktorja, pomočnika tehničnega direktorja in sestav tehničnega sveta.

V poročilu je nadalje navedeno stanje investicij, kot jih je ugotovila komisija. Vsa rezervna devizna sredstva v tujini je računovodstvo za enkrat aktiviralo, v teku pa so še raziskave, pri katerih inozemskih podjetjih so bili prejeti popusti, nakar bodo prvotni obračuni korigirani in v dogovoru z Narodno banko ti fondi likvidirani. Investicijski plan je v celoti presežen za 627.678.000 din, do česar je deloma prišlo tudi zaradi nesoglasij med obrati, ker postavke ni kontroliralo računovodstvo, deloma zaradi kasno odobrenega kredita in zaradi izvajanja del mimo predvidenega investicijskega plana.

Kljub nujnosti, da se po osvoboditvi prevzete izrabljene tovarniške naprave obnovi, modernizirana in razširi, so v letu 1953-54 investicije zajele preširoko fronto glede na finančno zmogljivost podjetja, tako, da je koncem leta 1954 ostalo kar 861.722.345 din neporavnanih obveznosti. Pri tem pa leži v nedovršenih investicijah znaten kapital 2.627.793.246 din, ki terja obresti dolgoročnega kredita, ne daje pa svojih plodov družbi, tako da bi bilo treba te začete investicije čimpreje zaključiti, za kar bi po približni ocenitvi bilo potrebnih 3.485.450.000 dinarjev.

Poleg neporavnanih obveznosti za investicije v višini 861.722.000 din, so naknadno še ugotovljeni stroški za družbeni standard in investicijski stroški, ki bremene leto 1954 v skupni višini 224.000.000 din. Za kritje teh obveznosti, v skupni višini več kot 1 milijarde din, so sicer na razpolago različna sredstva, vendar bo moralo podjetje za prebroditev sedanje finančne krize izposlovati dovoljenje za črpanje blokiranih sredstev in izposlovati ustrezen dopolnilni investicijski kredit.

Ob koncu poročila so bile navedene še posamezne terjatve podjetja v višini dobrih 100 milijonov din, ki se že plačujejo ali pa so vlozene tožbe za takojšnjo izterjatev. Med primanjkljaji je ob koncu l. 1954 največja postavka skoraj 3000 ton koksa v vrednosti dobrih 71 milijonov din, za kar naj bi bil vzrok netočnost inventur prejšnjih let, vendar je postavljena komisija, da to razčisti.

V diskusiji je tov. **ing. Pohar** pojasnil primanjkljaj rude, do

katerega je prišlo v glavnem zaradi nepravilnega skladiščenja in pomanjkanja skladišč.

Tov. **ing. Lah** se je dotaknil nepokritih obveznosti za investicije v višini 1.085.000.000 din, nato je tov. **Knaflič** obrazložil možnosti kritja teh obveznosti, po katerih pa še vedno ostane skoraj 500 milijonov nepokritih, o čemer je razpravljala Izvršni svet LRS.

Tov. **ing. Marolt** je poudaril nujnost AP fonda za vzdrževanje obratov,

tov. **ing. Lah** pa je predlagal, naj se za ugotovitev stanja imenuje posebna komisija, ki ji bo knjigovodstvo dalo na razpolago vse podatke.

Tov. **Zupan Mirko** je rekel, da od celotnega zneska 1.085.000.000 din, glasom spiska računov, ostaja nepokritih računov še za 487.000.000 din.

Tov. **Jasnič** se je pridružil predlogu tov. ing. Laha zaradi imenovanja posebne komisije, ki naj bi ugotovila, kaj je šlo za investicije upravičeno in kaj ne, da se tako razčisti stanje.

Tov. **ing. Nikolič** je smatral pravilneje, če bi najprej poravnali zunanje račune, z notranjimi pa bi počakali, nakar mu je

tov. **ing. Lah** pojasnil obračunavanje, ki se vrši po obratih, pri katerih ne smejo investicije v breme režije, ker se povečajo stroški in zmanjša dobiček.

Tov. **Božič** je poudaril nujnost komisije, ki bo pregledala in razčistila vprašanje investicij, nato pa omenil, da ima podjetje okoli 2 milijard blokiranega amortizacijskega sklada, s katerim bi se le morda dalo rešiti trenutno finančno stanje.

Tov. **ing. Lah** je pojasnil, da deblokacijo amortizacijskega sklada lahko izvede samo Izvršni svet FLRJ, kar pa najbrže ne bo mogoče, saj je amortizacijski sklad nujno potreben za zamenjavo zastarelih osnovnih sredstev z novimi.

Tov. **Knaflič** je rekel, da deblokacije ni mogoče pričakovati, ker bi kvarno vplivala na tržišče in imela za posledico padec družbenega standarda, kar pa ni namen našega gospodarstva.

Tov. **ing. Lah** je omenil vprašanje zamudnih obresti v višini 7.701.000 din, od katerih odpade 6.375.000 din na zamudne obresti zaradi prenizkega plačila davka od prodaje v mesecu decembru in zamudne obresti od amortizacije in osnovnih sredstev, ker so bili posamezni objekti kolavdirani šele v letu 1955, obratovali pa so že preje. Ostanek zamudnih obresti gre na račun nepravočasno odvedenega davka na poslovni promet.

Tov. **ing. Knez** je obravnaval trenutno situacijo v podjetju in ugotovil nevarnost, ki preti proizvodnji. Zato bi bilo nujno treba najti rešitev in prikazati vse stanje kot je na Izvršnem svetu, da ne bo nevarnosti za našo produkcijo.

Tov. **Labura** je poudaril, da bo marsikaj jasno takrat, ko bodo vsi naši ljudje imeli toliko zavesti, da bodo dajali resne in realne predračune, ne pa, da nista niti dve postavki enaki. Vedno

se je govorilo, da bodo sredstva na razpolago vendar jih danes ni. Za vso republiko je v rezervi približno 700 milijonov din in ker je ta vsota premajhna že samo za naše podjetje, bomo morali pač sami najti izhod, ne pa se zanašati na druge.

Nato je tov. **ing. Lah** podal pregled družbenega plana za leto 1955, v katerem so prikazane letošnje obveznosti našega podjetja, od skupne in blagovne proizvodnje, preko stroškov materiala, do izračuna obračunskega in osnovnega plačilnega sklada po Tarifnem pravilniku Železarne za leto 1955.

Tov. **ing. Pohar** je obrazložil situacijo in težave plavžev pri dosegu plana, ob koncu pa poudaril nujnost, da je pri sprejemanju družbenega plana potrebno tudi sodelovanje obratovodij.

Tov. **Janša Janko** je predlagal v odobritev izdatkov v višini okoli 7.500.000 din za honoriranje dijakov in študentov, kritje plač za kadrovice — mladince in stroškov za specializacijo strokovnjakov, bodisi doma ali v inozemstvu. Znesek bi šel na račun rednih plač.

Predsednik DS tov. Smolej je dal predlog na glasovanje in ta je bil v celoti sprejet. Nadalje je predlagal

tov. **Janša**, da se za letošnji odobri fond v višini 3.000.000 din za štipendiranje visokošolcev in srednješolcev. Železarna Jesenice letos štipendira 26 visokošolcev z mesečno štipendijo od 5500 do 7500 din in 11 srednješolcev z mesečno štipendijo od 5000 do 6000 din. Na priporočbo

tov. **Bruma**, da bi bilo umestno večkrat obvestiti DS o napredku teh študentov, je pojasnil tov. **Janša**, da je z njimi sklenjena pogodba, ki predpisuje redno polaganje izpitov. Tozadevni predlog je bil nato soglasno sprejet in tov. **Janša** je nadalje predlagal, da naj se na račun dobička odobri 5.100.000 din za avtobusni prevoz delavcev na delo in z dela.

Po kratki diskusiji, v kateri je bilo razjasnjeno, da bi ta vsota krila popust pri vožnjah delavcev na delo in nazaj, je bil predlog z glasovanjem sprejet. Proti so glasovali le 3 člani.

Nadalje je bilo treba tudi sprejeti sklep, da se na račun plač iz dobička določi 5.000.000 din za kritje nadur uslužbencev.

Po daljši diskusiji, v kateri je bilo ugotovljeno, da ima podjetje komaj 9% uslužbencev napram delavstvu in, da so nadure v gotovih primerih za nujno in normalno delo potrebne, da ne predstavljajo lova za zaslužkom, ter po sklepu, da bo UO izdelal predlog plačila nadur, ki ga bo predložil DS, je bil sklep sprejet.

Soglasno je bil sprejet tudi predlog o odobritvi zneska 1.000.000 din za kritje prevoza gradbenega materiala delavcev, ki gradijo hišice.

Tudi sklep o odpisu neizterljivih in zastarelih terjatev proti nekaterim športnim in družbenim organizacijam v skupni višini 6,662.714 din, je bil sprejet.

Soglasno pa je bil sprejet tudi predlog družbenega plana za leto 1955.

Nato je tov. **ing. Lah** podal obračun podjetja za letošnje prvo četrtletje, iz katerega je razvidna še zmerom nejasna slika okoli investicij. Plan prodaje izdelkov je bil dosežen s 24,02%. Vrednost prodanega blaga in uslug znaša več kot 5 milijard, skupaj z našimi terjatvami od 1. I. 1955, pa dobrih 7 milijard din. Z odbitkom sprejetih plačil v prvem tromesečju znašajo naše terjatve nekaj manj kot dve milijardi, medtem ko smo sami prejeli in nabavili blago v vrednosti 2 milijard in pol in je znašal naš dolg koncem marca skupno z dolgom dobaviteljem iz 1. I. 1955 294,715.450 din. Nadalje je v obračunu za prvo tromesečje podan tudi pregled obračunov plač, norm in nadurnih pribitkov, stanje skladov in obvezna delitev dobička v doseženi višini 1.087.100.206 dinarjev.

Pod razno je tov. **Pintar** predlagal vzpostavitev komisij, ki bi bile kot posvetovalni organi v pomoč DS. Komisije naj bi bile za ekonomska in finančna vprašanja, za novogradnje in investicije ter družbeni plan in proizvodnjo.

Tov. **Arh** je poudaril nujnost teh komisij in predlagal še komisijo za prošnje in pritožbe, kar je

tov. **ing. Čizman**, predsednik UO, toplo pozdravil, saj prav prošnje in pritožbe najbolj zavirajo redno delo UO.

Načelno so predlog o komisijah soglasno sprejeli.

Po krajši diskusiji o še nekaterih vprašanih se je zasedanje DS zaključilo.

SKLEPI

XVI. rednega zasedanja DS Železarne Jesenice

1. Sprejme in potrdi se družbeni plan podjetja za leto 1955.

2. Potrdi se obračun podjetja za prvo četrtletje 1955.

3. Na račun rednih plač se odobri fond v višini 7,500.000 din za honoriranje dijakov, plače kadrovcov - mladincev in specializacijo strokovnjakov.

4. Na račun plač iz dobička se odobri fond za štipendiranje visokošolcev in srednješolcev v višini 3,000.000 din.

5. Na račun plač iz dobička se odobri 5 milijonov 100.000 din za avtobusni prevoz delavcev na delo in z dela ter 1,000.000 din za prevoz materiala za gradnjo hiš delavcem.

6. Izvrši se odpis zastarelih neizterljivih terjatev raznim športnim in družbenim organizacijam v višini 6,662.714 din.

7. Vsota 2,500.000 din, za izlete kolektiva, se prenese na Sindikalni odbor podjetja zaradi lažjega koriščenja.

8. Sprejme se predlog Sindikalnega odbora o imenovanju komisij DS.

9. Stavba, v kateri se nahaja otroški vrtec, se z zemljiščem vred prenese na LOMO Jesenice.

Ali se ne da . . .

Ali se ne da v jeseniški železarni dohode do posameznih obratov izboljšati? Tako se nas verjetno več sprašuje vsak dan ob prihodu na delo in odhodu iz dela. Zakaj? Vzemimo samo en primer na Javorniku. Dohod v novo valjarno 2400. Pojdimo od začetka. Pri vratarju vstopimo in gremo še nekako primerno, čeprav je treba prečkati ozkotirno progo. Ko pa prečkaš še drugo ozkotirno progo, že loviš pod nogo železniške pragove, da si je ne zviješ. Tako prideš do mehanične delavnice, seveda, če med potjo nikogar ne srečaš, ker je prehod med širokotirno in ozkotirno progo, kjer stoji vedno vozički, naloženi s platinami, tako ozek, da bi se mu komaj izognil, zraven pa se ti še noga zvrtača po nevarnih tleh.

Pri mehanični delavnici greš mimo obeh novih dimnikov, pod zasilno streho, po nekakšnih zarjavelih koncih lamel, takoj nato spet prečkaš visoko stoječo, posebno med tiri globoko in nevarno ozkotirno progo. Po prehodu

mimo mehanične delavnice in nove krožne peči se moraš izogibati kolutlom od kabljev, kakim starim oknom, ki tam stoje, če pa je dež, te še napere povrhu, ker lije, kot bi se oblak utrgal, iz pokvarjenih žlebov mehanične delavnice. Ko si končno na drugi strani stavbe, pri električni delavnici, par korakov naprej spet prečkaš dvojno ozkotirno železnico, ki je tudi iznad zemlje in med tiri zelo globoka. Tako srečno prideš čez kak kupček peska ali podobnega do zadnje ozkotirne proge, ki jo prečkaš in šele nato zaviješ po stopnicah v valjarno 2400. Domov grede opraviš isto pot, ki je posebno pozimi nevarna, saj, če stopiš na tir, ti spodrsne, med tiri zajameš vodo v čevlje, da bi pa prestopil oba tıra, je pa preširoko.

Samo malo boljši je dohod v valjarno 2400 skozi adjustažo Javornika I., saj tudi skačeš čez tire, če ravnajo profile, še čez nje in moraš mimo skladišča profilov po slabo razsvetljeni „rampi“, posebno na koncu, kjer je zaboj

za odpadke. Po „rampi“ stoje razni stroji, noga pa se ti zvira po razpadajoči opeki pri kraju. Če greš spodaj, pa lahko dobiš na glavo cel kolot tračnega železa, če jim po nesreči pade iz vagona. To vse je samo delček resnice, ki pa je dovolj nazorna, da se da razumeti.

Ali se ne bi moglo vsaj tam, kjer so prehodi, položiti še dve tračnici znotraj tirov in jih zasuti, da bi delavci lahko hodili? Če smo veliko podjetje, s tem še ni rečeno, da zato ne smemo imeti časa ali kaj vem česa! Narediti je treba! Prav tako bi lahko imeli lepe prehode, kot imamo red po zunanjem prostoru. Če se kaj gradi, ni treba, da je material rzsut ne vemo kako daleč naokoli in, če se kje kaj dela, ni treba, da se razen ročnega

orodja, vse popusti tam, mi pa potem skačemo čez razne naprave, material, raztreseno staro železo itd.

Po drugih naših tovarnah imajo celo parke in tudi mi, kot sodobna tovarna, bi morali več gledati na zunanji videz. Z rožicami pod pisarniškimi okni, ki so obrnjena na glavno cesto, čeprav je lepo, da so tam, zunanji videz ni nešen. In poleg tega imamo dnevno redno cele trume ljudi, ki si ogledujejo našo tovarno, pa morajo skakati čez gori opisane prepreke in si je niti ne morejo dobro ogledati, ker morajo stalno gledati pod noge, da se ne ponesrečijo.

Dobro in prav bi bilo posvetiti temu več pažnje!
L. Z.

Družbeni plan mesta Jesenice za leto 1955

1. Pregled gospodarskega razvoja v letu 1954

V črni metalurgiji, to je v Železarni je bil zabeležen ponoven vsakoleten porast proizvodnje. Napram prejšnjemu letu je bila proizvodnja povečana za 7%. Plan proizvodnje po količini je bil dosežen s 105.2%. Visoko prekoračenje plana je posledica z mehanizacijo povišane kapacitete ter zvišane storilnosti dela in organizacije dela.

Zaradi občutnega pomanjkanja električne energije v prvem tromesečju so nastale večje izgube v proizvodnji. Predvsem je trpela proizvodnja elektrojekla, katerega izpad se ni dal nadoknaditi tekom leta. Tako znižana proizvodnja je vplivala tudi na nižjo proizvodnjo predelovalnih obratov in valjarn.

Delne motnje v proizvodnji so povzročale rekonstrukcije in mehanizacija obratov, zaradi katerih so morale nastati večkratne prekinitve obratovanja.

Kljub visokemu porastu proizvodnje je Železarna le deloma krila potrebe trga. Predvsem ne zadošča proizvodnja valjanih izdelkov, saj je bilo pokritih le 41% potreb, prijavljenih v Železarni.

Cene surovin in osnovnega materiala, ki so kazale v letu 1953 večjo ali manjšo stabilnost, deloma pa so bile že v lahkem padanju, so se v letu 1954 dvignile za ca. 50%.

Neglede na povišanje cen surovin in osnovnega materiala pa je Železarna obdržala nivo cen iz leta 1953, kar gre predvsem na račun zalog iz prejšnjega leta.

Vrednostni plan Železarne je bil visoko prekoračen, ker ni bil realno postavljen, vsled tega je morala Železarna odvesti del dobička kot konjunktorni dobiček.

Od kmetijstva na Jesenicah, ki je predvsem v rokah nekmetovalcev, delavcev in usluž-

bencev, ki pridelujejo le za lastne dopolnilne potrebe in je silno razdrobljeno, ni mogoče zahtevati neke povečane ali smotnejše proizvodnje. Posest v privatnem sektorju je razdrobljena na 1350 gospodarstev, od katerih je le 66 kmetijskih. Nekmetovalci imajo v svoji posesti 52% obdelovalne zemlje, 5č% njivskih površin in 66% vse živine. Na eno posestvo odpade okoli 3 ha orne zemlje. Tako velika razdrobljenost ima za posledico intenzivnejšo obdelavo zemlje, t. j. predvsem pridelovanja vrtnin. Proizvodnja prehrabnih predmetov seveda ne zadovoljuje potrošnje in jih je treba skoraj izključno uvažati.

V preteklem letu je bil na njivskih površinah pod Golico prvič zasajen tobak. Ta poizkus Tobačne tovarne Ljubljana je dobro uspel. Posebna vrsta tobaka, ki uspeva le v višjih legah, in se uporablja za proizvodnjo cigar, ter smo ga dosedaj uvažali, je dobro uspela.

Na njivskih površinah krompirjevega nasada pod Golico so bile najdene okužbe krompirjevega raka. LOMO Jesenice je skupno s Fitopatološkim zavodom iz Ljubljane ukrenil vse potrebno, da se je ta nevarna okužba izolirala in odpravila.

Gradbeništvo. Vrednost del v gradbeništvu se je proti letu 1953 povečala za 1.%. Skupna vrednost gradbenih del ali investicij je znašala 2.782.700.000 dinarjev. Od tega 2 milijardi 192.405.000 za kapitalno izgradnjo in 590 milijonov 295.000 za družbeni standard.

Investicije za kapitalno izgradnjo so bile izvršene predvsem v Železarni za nove naprave, rekonstrukcije in mehanizacijo. Le del teh investicij je bil vložen v ostala lokalna podjetja.

Investicije za družbeni standard so bile potrošene:

za novogradnjo stan. blokov	298,000.000	din
za novogradnjo Narodne banke	36,000.000	„
za novogradnjo postaje	138,195.000	„
za individ. stanovanjsko gradnjo	28,200.000	„
za ostale komunal. investicije	89,900.000	„

Skupno 590,295.000 din

V gradbeništvu je bilo povprečno zaposlenih 1811 ljudi. Od tega števila odpade 1230 na pet tujih gradbenih podjetij, ki grade na Jesenicah, ostali pa so zaposleni v domačih podjetjih. Značilno za tuja gradbena podjetja je, da so boljše organizirana in imajo višjo storilnost od domačih, kar jim omogoča boljše mehanizacija naprav.

Individualna gradnja stanovanjskih hiš je zabeležila v preteklem letu močan razmah. V gradnji je 80 stanovanjskih hiš, katerih graditev je kreditirana iz stanovanjskega investicijskega kredita LOMO.

Trgovina. V trgovini se je v tem letu s posebnimi ukrepi izvršila reorganizacija trgovske mreže. Ta reorganizacija je skoraj v celoti dosegla svoj namen. Od prejšnjih pet trgovskih podjetij na drobno in enega na veliko, je bilo ob koncu leta 10 trgovskih podjetij na drobno in dva na veliko.

Novost v trgovini v tem letu je bila, da so imela trgovska podjetja določen odstotek od prometa, ki so ga odvajala v svoj plačilni sklad za plače. Ta odstotek jim je določil ljudski odbor. V kolikor je bil ta znesek večji, kot ga je podjetje smelo izplačati za plače, je šla razlika v investicijski sklad podjetja. Na ta način so trgovska podjetja na Jesenicah dosegla precej visoke investicijske sklade, ki so jih uporabila za nabavo opreme in ostala investicijska dela v svojih trgovinah.

Z že omenjeno reorganizacijo trgovine je bil razbit monopolizem nekaterih prejšnjih trgovskih podjetij in dana možnost za zdravo konkurenco med trgovskimi podjetji v korist potrošnika.

Za pestrost trgovine na Jesenicah skrbe številne prodajalne tujih trgovskih in proizvodnih podjetij na Jesenicah. Predvsem velja to za industrijske artikle. Tudi v prodaji živilskih artiklov so nastopile razne prodajalne tujih trgovskih podjetij, kot združna mlekarina Bled z dobavo mleka, kjer je imelo doslej monopolen položaj Tolminsko podjetje in Trgovsko podjetje Sadje Kranj s sadjem in zelenjavo.

Pojavlja se še nadalje prodiranje tujih trgovskih podjetij na Jesenice, kar pa onemogoča pomanjkanje poslovnih prostorov, predvsem v središču mesta.

Skupni blagovni promet se je povečal napram letu 1953 za 15%.

Zunanje trgovinsko podjetje „Ribnik“ je v tem letu povečalo svoj obseg poslovanja za 300%.

V letnem povprečju so se cene na drobno dvignile napram letu 1953 pri živilih za 3,5% pri industrijskem blagu pa zmanjšale za 4%.

Gostinstvo. V letu 1954 je bilo gostinstvo reorganizirano v več manjših gostinskih obratov — gostišč s pavšalno obdavčitvijo. Teh obratov je bilo ob koncu leta 22. Na ta način se je njih poslovanje poenostavilo, ker niso vezana na komplicirani obračun knjigovodstva, kot so bila dosedaj. Ta namen ni bil v celoti dosežen, ker je tudi od teh manjših gostinskih obratov banka zahtevala podatke, ki jih gostišče lahko dobi, le če vodi celotno knjigovodstvo.

Z novo Uredbo o zasebnih gostiščih je bilo ukinjenih v središču mesta 7 zasebnih gostišč. Ta uredba ne dovoljuje poslovanje zasebnih gostišč v mestnih središčih in so bila ta vključena v socialistični sektor. Ta gostišča so prilagodila svoje poslovanje predpisom o kolektivnem vodenju manjših gostišč. Prejšnji lastniki so bili postavljeni za poslovodje gostišč, vendar niso pokazali zadostne iniciative in odgovornosti za vodenje gostišča.

Ob robu mesta pa so ostala gostišča še nadalje v zasebnem sektorju.

Gostinski promet je bil proti letu 1953 povečan za 15%.

Na enega prebivalca odpade 14.550 din gostinskega prometa ali 48 litrov alkoholnih pijač.

Te porazno visoke številke o potrošnji alkoholnih pijač na Jesenicah na enega prebivalca, se vsekakor zmanjšajo, če upoštevamo, da se poslužujejo gostinskih obratov neprebivalci mesta in tudi inozemci.

Obrt. Poznano je, da po zmogljivosti obrtniških uslug še vedno zaostajamo za potrebami.

V tem oziru beležimo uspeh, ki se kaže v povečanem obsegu poslovanja socialistične obrti od leta 1953 in sicer za 21%.

Politika ljudskega odbora do zasebnega sektorja obrti je bila v tem, da je dobil obrtno dovoljenje vsakdo, ki je izpolnjeval osnovne pogoje v skladu s predpisi. Na ta način se je število zasebnih obrti povečalo za 14. Za preprečevanje kapitalističnih tendenc v privatnem sektorju obrtništvu pa služi omejitev zaposlovanja tuje delovne sile.

Tudi v obrti je bila v tem letu delna reorganizacija s tem, da so bila manjša obrtna podjetja pavšalno obdavčena in so lahko poenostavila svoje računovodsko poslovanje.

Število zaposlenih v obrti znaša 410 delavcev in 131 vajencev. Od tega odpade na privatno obrt 180 delavcev in 90 vajencev. Vprašanje vajencev je še vedno kritično, ker pride na tri obrtne delavce le 1 vajenec. Razen tega je mnogo učnih pogodb razveljavljenih pred potekom učne dobe zaradi slabih uspehov v vajenskih šolah ali zaradi prehoda iz obrti v industrijo.

Potrošniška posojila:

	Število posojilo-jemalcev	Odobrena posojila v 000 din	Znesek posojila na 1 posojilojemalca
do 12 mesecev posojila	1.114	29.586	26.549
do 24 mesecev posojila	444	18.567	41.817
nad 24 mesecev posojila	523	34.511	65.986

Izvoz. Kot izvoznika sta na zunanjem tržišču nastopala Železarna in zunanjetrgovinsko podjetje „Ribnik“.

Železarna je izvozila 3619 ton žičnikov, žice, elektrod, betonskega železa, cevi in pločevine v 16 držav po celem svetu v vrednosti 165 milijonov 413.000 dinarjev. Zunanjetrgovinsko podjetje „Ribnik“ je izvozilo za 54.000.000 din rib, rakov, žab, polžev, kač, ptic in sličnih živali v razne evropske države.

2. Smernice za razvoj gospodarstva v letu 1955

Črna metalurgija. Železarna bo v tekočem letu povečala svojo proizvodnjo napram letu 1954 za 9% po količini. To povečanje bo doseženo vsled sledečih vplivov:

1. mehanizacija valjarne tanke pločevine,
2. dovršitev adjustaže v valjarni 2400,
3. na težki progi bodo valjani samo 1000 kg ingoti,
4. remontu SM peči bodo skrajšani na najkrajši možni čas,
5. modernizirani predelovalni obrati,
6. ureditev sušilnice v elektroodnem oddelku.

Poleg navedenih vplivov bo stimuliral večjo proizvodnjo tudi nov plačni sistem. Vzoredno s povečano proizvodnjo po količini in kvaliteti bo dvignjena storilnost dela predvidoma za 6%.

Gradbeništvo. Nadaljevana bo graditev temeljnih investicijskih objektov, vendar v manjši meri kot v preteklem letu.

Investicije družbenega standarda bodo znatno skrčene, ker so se zmanjšala finančna sredstva v ta namen. LOMO v svojem proračunu za tekoče leto nima predvidenih nobenih investicij, zaradi pomanjkanja sredstev. Nadaljevana bo gradnja pričetih stanovanjskih blokov, ter gradnja poslopja narodne banke in postaje.

Trgovina. Trgovina, ki je doživela v preteklem letu dokončno organizacijsko obliko na zunaj, bo morala v tekočem letu utrditi svojo notranjo organizacijo glede poslovanja v odnosu do potrošnika.

Predvideva se povečanje blagovnega prometa za 11% v skladu s povečano kupno močjo in povečano industrijsko in kmetijsko proizvodnjo.

Gostinstvo. V gostinstvu se predvideva zmanjšanje prometa zaradi znižanega števila

zaposlenih v gradbeništvu, ki so se v večji meri posluževali gostinskih obratov.

V dvigu gostinstva na Jesenicah bo dosežen lep napredek s preureditvijo hotela Korotan, ki bo tako postal sodoben gostinski obrat. V tem letu bo pridobljena nova gostinska kapaciteta v novozgrajeni postaji.

Obrt. Tudi v tem letu miso podani pogoji za neko občutnejše povečanje zmogljivosti obrti. V razširitev socialističnega sektorja obrti bi bilo potrebno vložiti finančna sredstva, s katerimi ljudski odbor v tem letu ne razpolaga.

Predvideva se ustanovitev nekaterih obrti na iniciativo skupine državljanov (tesarska in soboslikarska obrt).

Izvoz. Plan izvoza v tem letu je za 45% večji od doseženega v lanskem letu. Povečanje izvoza temelji na povečani proizvodnji železarne in na razširjeni organizaciji odkupa izvoznega podjetja „Ribnik“.

Družbeni proizvod in narodni dohodek. Na enega prebivalca mesta odpade 778.345 din narodnega dohodka.

Zaključni del družbenega plana mesta Jesenice za leto 1955 obravnava razne gospodarske predpise in finančna sredstva, s katerimi razpolaga ljudski odbor.

Pregled ustvarjenega bruto produkta, dobička in njegove razdelitve, je po planu naslednji:

V teku leta bo ustvarjen	
bruto produkt v višini	23.638,079.000 din
od tega materialni in ostali stroški in plače	17.589,932.000 „
kar da dobiček	6.048.147.000 din

Razdelitev dobička:

Zvezna	
obdavčitev	3.011,171.000
Drugi izdatki iz dobička	755,087.000
Republiška	
obdavčitev	1.597,323.000
Okrajna	
obdavčitev	587,137.000
	5.950,718.000

Ostanek dobička za LOMO Jesenice **97,429.000**

Skupna sredstva, s katerimi bo razpolagal LOMO Jesenice v tem letu, znašajo: 143,302.000

Ta sredstva bodo uporabljena:

za administrativni proračun	128,268.000
za investicijski sklad LOMO	15,034.000
Skupaj	143,302.000

Evidentiranje dela - važen pogoj za ugotavljanje delavčeve strokovne usposobljenosti

Izredno težak in še vedno nerešen problem v vrsti malog personalne službe je vprašanje evidence in strokovne usposobljenosti, to je kvalifikacije delavcev. Prvi kakor drugi zahteva stoo odstotno rešitev. Oba problema pa sta v vzročni zvezi in izredne važnosti, ne samo za podjetje, marveč še bolj za vsakega posameznega delavca.

Potrebno je ustvariti sistem evidentiranja, s katerim bi spremljali delavca od dneva vstopa v podjetje do izstopa ali upokojitve. Sicer s tem ni rečeno, da danes evidenca ne postoji. Ne. Evidenco imamo, vendar se nam ob vsakem koraku odkrivajo njene pomanjkljivosti. V večini slučajev manjka osnovni podatek: kakšno delo odnosno na katerih delovnih mestih je delavec za časa svoje zaposlitve delal v podjetju? Koliko časa, s kakšnim uspehom pri delu, kakšnim zaslužkom, zakaj je menjaval delovno mesto, ali na zahtevo obrata, svoje sposobnosti ali nesposobnosti? Vsi navedeni elementi so za presojo, oziroma napredovanje in nagrajevanje zelo potrebni. Dalje, kakšno je bilo njegovo zdravstveno stanje, bolezni, upravičeni in neopravičeni izostanki od dela, pohvale, nagrade, graje, kazni itd. Prav ta delavčev razvoj nam je, v kolikor ga imamo, podan v zelo skopih in skrajno pomanjkljivih podatkih. Taka evidenca, in to niso osamljeni primeri, pa omogoča, da prihajajo na boljše plačana delovna mesta delavci, ki tega mesta v nobenem primeru ne zaslužijo. Celo to se zgodi, da je delavec v svojem matičnem obratu bil večkrat kaznovan zaradi malomarnega odnosa do dela, potem pa na lastno zahtevo premeščen v kak drug obrat, kjer je takoj prišel na boljše plačano mesto in s tem seveda tudi do boljšega zaslužka. Namesto, da bi za svoj malomaren odnos do dela prejel primerno kazen, je dobil dvojno nagrado, boljše delovno mesto in večji zaslužek. Da tak način kadrovske politike ne vpliva vzgojno na ostale delavce, ni potrebno še posebej ugotavljati.

Spričo navedenih dejstev in ako hočemo človeka — delavca spremljati na njegovi delovni poti, so nam nujno in brezpogojno potrebni točni in zanesljivi podatki o njegovem delu, strokovni usposobljenosti, zadržanju, napredku in razvoju.

Posebno danes, ko prehajamo iz kvantitetnega v kvaliteto delo, ko se od poedinca za vedno večjo ostrino in odločnostjo zahteva kvaliteto delo in izdelek, je to vprašanje še posebno aktualno.

Na podlagi takih podatkov bo namreč mogoča pravilna kadrovska politika in z njo vred kvalitetnejši izdelki podjetja. Le taki izdelki

bodo namreč omogočali plasman istih na naših, da ne govorim o tujih tržiščih, na katera je nemogoče prodreti s slabo kvaliteto.

Kako je danes s tem vprašanjem? Kratka analiza nam pove sledeče: delavca sprejmemo in pošljemo v obrat, ki trenutno kaže pomanjkanje delavcev. Nato preko evidenčnega oddelka evidentiramo kaj in kje dela, kar je tudi vse. V kolikor gre v drug obrat, še to registriramo, kako pa teče njegova pot, priučitev in vse ostalo v obratu, vemo samo po ustnih izročilih, zapisano pa je bore malo ali nič.

Kakor je evidentiranje potrošnje materiala in same proizvodnje, izplena, proizvodnega procesa in produkcije eno od bitnih vprašanj dobrega in uspešnega poslovanja podjetja, tako je **evidentiranje dela in razvoja ustvarjalca proizvodnje, t. j. delavca enake velike važnosti za napredek podjetja in samih proizvajalcev — delavcev.**

Res je, da v preteklih letih temu vprašanju ni bilo mogoče posvetiti dovolj pažnje. Borili smo se za vsakega poedinca, iskali ljudi na vseh koncih ter vabili zlepa in zgrda na delo v podjetje. Toda ta doba je za nami in razmere so se tudi v tem pogledu znatno spremenile. Sicer vstopi in izstopi na delo in iz dela predstavljajo še vedno zelo visoko številko, vendar znatno manj, kakor pred leti, ko smo delovno silo mobilizirali. Sicer pa to vprašanje ni bistveno, saj je le ena od ovir, ki pa pri evidentiranju ne sme priti v obzir. Brez obzira na to, koliko časa je kdo zaposlen, je namreč potrebno evidentiranje delavca po vseh odtenkih njegovega dela v podjetju. V kolikor bomo imeli tako urejeno evidenco, ne bo nevarnosti, da bo delavec **izgubil katerokoli pravico, pa naj bo to nagrajevanje, napredovanje, kvalifikacije ali končni ustrezni prejemki iz pokojninskega zavarovanja.**

Poleg evidentiranja samega pa pridobimo z njim še drugo vrednost, ki odigrava svojo važno vlogo v podjetju glede same kvalitete proizvodnje in istočasno tudi za samega delavca, to je strokovna usposobljenost odnosno kvalifikacija.

Z dobro evidenco in pravilno sistematizacijo delovnih mest bo dejansko samo po sebi rešeno tudi vprašanje kvalifikacij. Ako nam je poznano, koliko časa, kaj in kje, je delavec delal v obratu, ne bo težko ugotoviti njegovo kvalifikacijo. Zato je evidentiranje zaposlenosti delavca na poedinih delovnih mestih neprecenljive in nepogrešljive važnosti pri ugotavljanju delavčeve kvalifikacije. Vse težave in nevšečnosti, ki se danes prav v vprašanju kvalifikacij posa-

meznih delavcev pojavljajo, bodo enostavno odpadle.

Seveda je potrebno zato ustvariti določene pogoje. Najbolj važen pogoj je evidenca (kartoteka), iz katere morajo biti razvidni vsi prej navedeni podatki in pogoji. Ta evidenca oziroma kartoteka se mora voditi iz enega mesta, to je iz centralne evidence, ki ji dajejo podatke obratne evidence. Pri tem pa je treba naglasiti, da bi evidentiranje doseglo svojo nalogo in smoter le, ako se bo **vsak premik delavca v kateremkoli pravcu takoj in pravilno registriral**. Pravilno bi bilo, da bi se evidenčni list vodil v dvojniku, original v centralni evidenci, prepis pa v obratu. Evidenčni list, ki se bo nahajal v obratu, bi se v primeru premestitve delavca v drug obrat, takoj po premestitvi dostavil obratu, v kateremga je bil delavec premeščen. Na ta način bi obratovodstvo dobilo tudi **ločno karakteristiko delavčeve strokovne usposobljenosti** to je kvalifikacije, pa tudi vsega ostalega, kar je v zvezi z njegovim delom in napredkom. Na ta način bi bili nemogoči primeri, da se delavec, ki je v prejšnjem obratu imel slab odnos do dela, dodeli v novem obratu na boljše delovno mesto in tako prejema tudi večjo plačo. Skratka, tako evidentiranje bi s tem dobilo svoj smisel in koristno služilo podjetje pri razporeditvi kadrov na bolj važna in odgovorna delovna mesta. To bi koristilo tudi sami kvaliteti proizvodov, poleg tega pa tudi delavcu samemu, ker bi na ta način prišel do prepričanja, da more napredovati samo v slučaju, ako so njegovi podatki pozitivni. Morda bi ne bilo napak, ako bi to evidentiranje uredili tako, da bi od časa do časa imel delavec možnost vpogleda v te podatke. Na ta način

bi delavec na eventualne pomanjkljivosti in napake v podatkih lahko dal svoje pripombe. Tako bi se ustvaril kar bolj popoln pregled razvojne poti delavca v vseh fazah delavčevega udejstvovanja v podjetju. Kljub temu, da bi to delo terjalo precej truda, bi pa prineslo velike koristi.

Prav bi bilo, da bi se to vprašanje temeljito proučilo in kar preje izvedlo. Ne bi bilo napak, če bi se slično evidentiranje uvedlo v vseh podjetjih in kakor bi delavca spremljal njegov evidenčni list v podjetju iz obrata v obrat, tako bi ga spremljal tudi, ko vzame obračun in gre v drugo podjetje. Taka praksa bi poleg potrebne resnosti, katere je žal danes pri mnogih delavcih premalo, delu dala tisto mesto, katero mu v **našem družbenem upravljanju tudi pripada**.

V kolikor bi imeli uveden tak način evidentiranja in tako skrbno izbrane podatke za vsakega poedinega delavca v podjetju, bi bilo potrebno samo še določiti dolžino stažev za posamezna delovna mesta (čas za priučitev) ter izpite, ki naj bi obsegali vprašanja in naloge iz teorije in praktičnega dela, ki ga mora delavec obvladati za uspešno upravljanje nalog dodeljenega mu delovnega mesta.

Tako bi dobra evidenca sama po sebi dala točne podatke o strokovni usposobljenosti (kvalifikaciji) delavca, katero bi dopolnili še potrebni staži in izpiti. Dosledanja praksa kaže, da nam je tak sistem nujno potreben, ker le na ta način bomo rešili vrsto vprašanj, ki nam sedaj dnevno delajo težke ovire, tako pri nagrajevanju, kakor tudi napredovanju naših delavcev.

R. J.

O varnosti pri delu v Sloveniji

Po podatkih zdravstvene statistike se je v Sloveniji v zadnjih štirih letih ponesrečilo pri delu povprečno 39.500 delavcev na leto; od tega je bilo povprečno po 105 smrtnih nezgod. Z drugimi besedami pomeni to, da se je vsak delovni dan pri nas ponesrečilo pri delu nad 130 delavcev, skoraj vsak tretji dan pa je padla tudi po ena smrtna žrtev. Okoli 60% vseh nezgod pri delu se dogaja v industriji, okoli 40% pa v drugih gospodarskih delavnostih — na prvem mestu v stavbarstvu. Najpogostejše — glede na število opravljenih delovnih ur v posameznih panogah — so bile nezgode v premogovnikih in v kovinski industriji, nato v industriji gradbenega materiala ter v črni metalurgiji, medtem, ko so bile v tobačni, tekstilni in grafični industriji štiri do petkrat redkejše.

Vrstni red glede pogostosti smrtnih nezgod je nekoliko drugačen. V prvi vrsti stoji

gozdarstvo, industrija gumija ter pisana in črna metalurgija; nato slede premogovniki, promet in stavbarstvo. Nobenih smrtnih nezgod ni bilo v zadnjih štirih letih v elektroindustriji in tudi v grafični industriji ne.

Ti podatki nam povedo, v katerih panogah je pri nas varnost pri delu najslabša in kam je treba usmeriti v prvi vrsti borbo proti nezgodam.

Če primerjamo nezgode glede na število izgubljenih dni, vidimo, da se dogajajo najhujše nezgode v premogovnikih ter v industriji stavbnega materiala, slede pa lesna in kovinska industrija ter črna metalurgija. Najlažje pa so bile nezgode v tobačni, tekstilni in usnjarski industriji.

Različni pojavi, kot n. pr. v premogovnikih, kamnolomih, gramoznih jamah ali pri sečnji v gozdu (padeč dreves) so bili vir tretjini vseh nezgod. Kot vir nezgod so orodni stroji na dru-

gem mestu, vendar polovico šibkejši. Slede prometna sredstva in ročno orodje; od teh pride na vsak vir vseh nezgod 10%. Pomembnejši viri nezgod so še prometna pota (odrá, tla, stopnice itd.). V omenjenih virih so zajete tri četrtine vseh nezgod. To so najnevarnejši viri nezgod; proti njim se moramo boriti, če hočemo povečati varnost pri delu. Vsi drugi viri: pogonski stroji, dvigala, električne naprave in kemične snovi zavzemajo samo četrtino vseh možnih virov nezgod. V premogovnikih so najpogostejši viri nezgod v zruških skladov premoaga ali pri delu z vozili, v kovinski industriji orodni stroji in ročno orodje, v stavbarstvu pa so največji vir nezgod prometna pota.

Analiza vzrokov nezgod — čeprav še ni povsem zanesljiva — je pokazala, da je bil v preteklem letu osebni faktor poglavitni vzrok nezgod, saj je povzročil skoraj polovico vseh nezgod pri delu. (V splošnem pa je dognano v strokovni literaturi, da osebni faktor povzroča okoli 80% vseh nezgod). Med osebnimi faktorji, ki so povzročili pri nas nezgode, je treba omeniti v prvi vrsti: pomanjkanje zmožnosti in izurjenosti pri delavcih, njihove telesne in duševne pomanjkljivosti ter prekrške delovne discipline.

Pomanjkanje zmožnosti je povzročilo kar petino vseh nezgod. To pomeni, da so v kolektivih premalo skrbeli za to, da nove delavce uvajajo v delo in da jih obenem tudi opozarjajo na nevarnosti, ki jim groze na delovnem mestu. Vzrok 14% vseh nezgod so bile telesne in duševne pomanjkljivosti delavcev. Če bi bili delavci pri sprejemu na delo strokovno pregledani glede na njihove zmožnosti za delovno mesto, na katerem so bili zaposleni, bi lahko preprečili večino teh nezgod.

Pomanjkljiva disciplina in neupoštevanje varnostnih ukrepov pa je povzročilo 10% vseh nezgod. Z vstrajnim vzgojnim delom bi se dalo te vzroke odpraviti.

Med materialnimi faktorji so bili nepravilno urejeni delovni prostori vzrok največjemu številu nezgod in sicer za 11%. Po važnosti slede: pomanjkanje varnostnih naprav, ki je povzročilo 7% nezgod, ter okvare na strojih s 3% nezgod. Da se odpravijo te tehnične pomanjkljivosti, bi morala biti prva naloga vsakega kolektiva, ki se zaveda važnosti borbe proti nezgodam. Tudi pomanjkljiva organizacija dela je povzročila 14% vseh nezgod, za 10% nezgod pa vzroki niso bili ugotovljeni.

Pričujoča analiza vzrokov nezgod je še nepopolna in nezanesljiva zato, ker v letu 1953 nad 40% nezgod sploh ni bilo prijavljenih (v industriji je ta vrzel za 10% manjša). Vse nezgode je prijavila samo industrija gumija. Sledi črna metalurgija, kjer je ostalo samo 13% nezgod neprijavljenih. Več kot tri četrtine nezgod je bilo prijavljenih še v premogovnikih, proizvodnji nafte ter v kovinski in tekstilni in-

dustriji. Manj kot polovico vseh nezgod pa je prijavila industrija stavbnega materiala, lesna in grafična industrija. V neindustrijskih panogah je edino gozdarstvo prijavilo več kot polovico vseh nezgod pri delu.

Če pregledamo zajetje nezgod še po okrajih, vidimo, da je Ptuj prijavil vse nezgode; sledi Murska Sobota z 80%, po 75% pa so prijavili Maribor mesto, Novo mesto, Radovljica, Trbovlje in Šoštanj. Najmanjši odstotek nezgod je prijavila Sežana (komaj 20%); slede pa po vrsti: Gorica, Kočevje, Postojna, Tolmin, Slovenj Gradec in Ljubljana mesto (42%). Poleg nepolnega zajetja nezgod otežujejo pravilno analizo zelo površno izpolnjene prijave, zlasti glede na vzroke in vires nezgod. Brez njihovega poznavanja pa je nemogoča uspešna preventivna borba proti nezgodam.

Evidenci o nezgodah se v podjetjih posveča prav majhna pozornost. Zato je dolžnost varnostnih tehnikov in članov HTZ komisij v podjetjih, skrbeti za to, da bodo prijave pravilno izpolnjene in res za vsako nezgodo, ki ima za posledico, da delavec ne pride na delo najmanj en dan, tudi dejansko in pravočasno odposlane.

Zaradi nezgod pri delu smo izgubili v letu 1953 nad 606.000 delovnih dni, kar pomeni, da je celo leto počivalo 10 tovarn, vsaka z 200 zaposlenimi delavci. Samo izgube narodnega dohodka, ki ni bil ustvarjen v teh mirujočih tovarnah, je bilo leta 1953 za več kot 1 milijardo 175 milijonov dinarjev.

Za leto 1952 izračunani skupni izdatki, oziroma izgube, ki so jih povzročile nesreče pri delu v Sloveniji, znašajo 6 milijard in 200 milijonov dinarjev.

Če bi se nam posrečilo — kar je realno popolnoma mogoče — znižati število nesreč na polovico sedanjega, bi lahko s prihranjenimi stroški in preprečenimi izgubami povečali družbeni standard, n. pr. z zidavo več tisoč stanovanjskih hiš, ki jih povsod tako nujno potrebujemo.

Uspešna borba proti nezgodam pri delu je mogoča, treba jo je samo organizirati in smotorno voditi, predvsem v podjetjih samih, kajti samo oblastvene in druge intervencije zunaj podjetja ne morejo opraviti te težke naloge, brez nenehne in aktivne pomoči organov, ki so dolžni skrbeti za varnost pri delu v samem podjetju.

Po podjetjih imamo take organe — komisije za higiensko in tehnično zaščito ter tudi nekaj desetih strokovnih varnostnih tehnikov. Treba je samo poživeti njihovo delo, da bi rešili tisoče delavcev in njihovih družin trpljenja in izgub, ki jih povzročajo nezgode pri delu in da bi z izboljšanjem varnosti pri delu povečali storilnost dela in s tem tudi splošni življenjski standard.

Ing. J. Š.

POROČILO O OBRATNIH NEZGODAH ZA MAREC 1955

Obrat	Stalež	Poškodbe			Skupaj	v % na stalež
		lahke	težke	smrtne		
Uprava	190	—	—	—	—	—
Nabavni oddelek	155	—	—	—	—	—
Pomožna služba	159	—	—	—	—	—
Plavž	369	3 (6)	—	—	3 (6)	0,8 (1,6)
Livarna	194	6 (3)	—	—	6 (3)	3,0 (1,5)
Mehanična delavnica	294	3 (4)	—	—	3 (4)	1,0 (1,2)
Gradbeni	329	4 (2)	—	—	4 (2)	1,2 (0,6)
OTK	147	1 (—)	—	—	1 (—)	0,7 (—)
Komunalni	87	—	—	—	—	—
Energijski	152	—	—	—	—	—
Martinarna	531	10 (12)	—	1	11 (12)	2,0 (2,2)
Elektro peč	81	1 (2)	—	—	1 (2)	1,2 (2,4)
Opekarna	210	2 (5)	—	—	2 (5)	0,9 (2,3)
Javornik I.	741	22 (27)	—	—	22 (27)	2,9 (3,4)
Javornik II.	370	8 (5)	—	—	8 (5)	2,1 (1,3)
Zična valjarna	212	3 (5)	—	—	3 (5)	1,4 (2,3)
Javornik III.	331	12 (9)	—	—	12 (9)	3,7 (2,8)
Javornik IV.	52	1 (—)	—	—	1 (—)	1,9 (—)
Valjarna 2400	221	7 (3)	—	—	7 (3)	3,2 (1,4)
Jeklovlek	95	1 (1)	—	—	1 (1)	1,0 (1,0)
Predelovalni	659	8 (6)	—	—	8 (6)	1,2 (0,9)
Varična žica	130	3 (—)	—	—	3 (—)	2,3 (—)
Cevarna	152	1 (—)	—	—	1 (—)	0,6 (—)
Elektro delavnica	126	— (1)	—	—	— (1)	— (0,7)
Konstruksijska	218	3 (5)	—	—	3 (5)	1,3 (2,3)
Promet	426	7 (4)	—	—	7 (4)	1,6 (0,9)
Transport	167	3 (2)	—	—	3 (2)	1,8 (1,1)
Garaža	20	—	—	—	—	—
Kapitalna	80	—	—	—	—	—
MIS	260	—	—	—	—	—
Skupaj	7061	109 (102)	—	1	110 (102)	1,5 (1,4)

Na poti v službo je bilo 6 lahkih nezgod.

Zaradi teh nezgod je bilo v marcu 1955 izgubljenih 13.328 delovnih ur ali 1666 delovnih dni v vrednosti 721.978 din.

Smrtno se je ponesrečil v martinarni tov. Zupan Stane.

POROČILO O OBRATNIH NEZGODAH ZA MESEC APRIL 1955

Obrat	Stalež	Poškodbe			Skupaj	v % na stalež
		lahke	težke	smrtne		
Uprava	172	—	—	—	—	—
Nabavni oddelek	56	1 (—)	—	—	1 (—)	1,7 (—)
Pomožna služba	160	—	—	—	—	—
Plavž	363	2 (3)	—	—	2 (3)	0,5 (0,8)
Livarna	191	— (6)	—	—	— (6)	— (3,0)
Mehanična delavnica	303	1 (3)	—	—	1 (3)	0,3 (1,0)
Gradbeni	324	6 (4)	—	—	6 (4)	1,8 (1,2)
OTK	144	2 (1)	—	—	2 (1)	1,3 (0,7)
Komunalni	88	—	—	—	—	—
Energijski	154	2 (—)	—	—	2 (—)	1,2 (—)
Martinarna	534	16 (10)	— (1)	—	16 (11)	2,9 (2,0)
Elektro peč	80	2 (1)	—	—	2 (1)	2,5 (1,2)
Opekarna	203	1 (2)	—	—	1 (2)	0,4 (0,9)
Javornik I.	735	12 (22)	—	—	12 (22)	1,6 (2,9)
Javornik II.	373	4 (8)	—	—	4 (8)	1,0 (2,1)
Zična valjarna	213	3 (3)	—	—	3 (3)	1,4 (1,4)
Javornik III.	329	4 (12)	—	—	4 (12)	1,2 (3,7)
Javornik IV.	52	— (1)	—	—	— (1)	— (1,9)
Valjarna 2400	217	5 (7)	—	—	5 (7)	2,3 (3,2)
Jeklovlek	98	1 (1)	—	—	1 (1)	1,0 (1,0)
Predelovalni	659	13 (8)	—	—	13 (8)	1,9 (0,9)
Varična žica	132	1 (3)	—	—	1 (3)	0,7 (2,3)
Cevarna	155	— (1)	—	—	— (1)	— (0,7)
Elektro delavnica	125	1 (—)	—	—	1 (—)	0,8 (—)
Konstruksijska	216	8 (3)	—	—	8 (3)	3,7 (1,3)
Promet	410	2 (7)	—	—	2 (7)	0,4 (1,6)
Transport	169	5 (3)	—	—	5 (3)	2,9 (1,8)
Garaža	20	1 (—)	—	—	1 (—)	5,0 (—)
Kapitalna	78	—	—	—	—	—
MIS	260	—	—	—	—	—
Skupaj	7014	93 (109)	— (1)	—	93 (110)	1,3 (1,5)

Na poti v službo je bilo 7 lahkih nezgod.

Zaradi teh nezgod je bilo v aprilu 1955 izgubljenih 11.968 delovnih ur ali 1.496 delovnih dni v vrednosti 672.003 din.

Veliko storjenega - majhna utrujenost

Si želiš morda čim več storiti, toda biti pri tem čim manj utrujen? Potem bo prav, če veš, ali so naslednje trditve pravilne ali napačne. Odgovori so, kot piše mednarodni mesečnik „Readers Digest“, rezultati obsežnih raziskav številnih fiziologov in psihologov.

POL URE DREMANJA ČEZ DAN JE ISTO KOT TRIURNO SPANJE PONOČI

Točno! Če zadremamo za kratek čas po kosilu ali pred večerjo nam zadostuje precej manj nočnega spočitka kot običajno. Nekateri celo trdijo, da je urica dremanja prav toliko vredna, kot zadnje tri ure spanja pred jutranjim vstajanjem.

KAKO SE SPOČIJEMO JE VAŽNEJŠE,

KOT KOLIKO ČASA SPIMO

Točno! Popolnoma sproščeno ležanje je približno prav toliko koristno in oddiha polno kot resnično spanje. Če spimo samo nekaj ur, za preostali čas noči pa se samo res oddahnemo in sprostim, bomo zjutraj kljub temu lahko vstali popolnoma sveži.

MAJHNE NEVŠEČNOSTI GRIZEJO BOLJ KOT VELIKE

Točno! Kup majhnih nevšečnosti lahko vrže marsikoga čisto iz tira, posebno če se ne potruži, da bi jim bil sproti kos ali ničesar ne more storiti proti njim. Stalno godrnjanje in nerganje ima iste posledice. Le v res kritičnem položaju, ki smo si ga v svesti, zastavimo tudi vse svoje notranje sile v pomoč.

KDOR ZASTAVI VSE SVOJE SILE, DOSEŽE NAJVEČ

Narobe! Raziskave so pokazale, da so na vsakem delovnem področju najboljši delavci tisti, ki tudi znajo skrbeti za dober počitek in sprostitve. Nepotreben napor in prehter tempo povzročata krče in vodita k preutrujenosti, torej zmanjšujeta delovno sposobnost. Pri sproščnem enakomernem delu se porabi najmanj energije in pri tem se seveda in prav zato tudi največ doseže.

STANJE JE UFRUJLJIVEJŠE OD HOJE

Točno! Pri hoji izmenoma počiva enkrat ena, drugič druga noga, pri stanju pa sta istočasno obremenjeni obe. Še bolj kot stanje samo utrujenost in prisiljenost, ki običajno spremlja vsako postajanje.

**NAJSLABŠE IN NEPRIJETNO
NAJPREJ!**

Točno! S pogumom se loti vsega takega! Dopustiti, da se nam delo upira, to utruja še enkrat bolj, prvič zaradi strahu pred njim, drugič, pa zato, ker ga končno le moramo opraviti. Če se energično lotimo najprej neprijetnega, se nam vse ostalo zdi neprimerno lažje.

Dvanajst zlatih pravil za potovanje v inozemstvo

Dvanajst zlatih pravil za potovanje v inozemstvo je izdalo veliko turistično podjetje Evropa - Union. Ker so pravila veljavna za vse narodnosti, bomo kar vstavili našo narodnost na odgovarjajoče mesto.

1. Nikdar ne pozabi: v Sloveniji si samo Slovenec med milijoni, v inozemstvu pa si Slovenec, po katerega besedah in dejanjih bodo tujci sodili vse Slovence.

2. Ne skrivaj, da si slovenskega rodu, temveč skrbi, da bodo inozemci ob tem dejstvu prijetno presenečeni.

3. Če si mnenja, da je v inozemstvu vse slabše kot doma, potem ostani doma. Če pa verjameš, da je v tujini vse boljše, potem se ne vrni več nazaj.

4. Ko greš skozi tuje dežele glej, da bodo odmevale od tvoje molčečnosti; čim tišji boš, toliko glasneje bodo drugi in vse drugo govorilo.

5. Obleči se tako, da te nihče ne opazi, toda ne posadi si fes na glavo.

6. Poj rad, če si zato zaprosen, toda samo takrat.

7. Ne poizkušaj zmagovati tam, kjer je tujec v premoči; kjer pa si v premoči sam, se pusti smehljaje premagati, ker le tako boš našel zanesljive prijatelje.

8. Misli na to, da se imena vrlin in slabosti da v drugih jezikih samo predstaviti, kaj pa v resnici predstavljajo, moraš v vsaki deželi na novo izkusiti.

9. Kar se ti zdi pri tujem narodu kot posebnost ali nenavadnost, se potruj razumeti in če ti to ne uspe, ne išči vzrokov za to pri drugih.

10. Dvigni prst v tujini samo, kadar se lahko česa naučiš, ne pa, da bi učil!

11. Na potovanju bodi varčen, toda ne skopuški; pij manj kot tvoj prijatelj, da ti ostane več časa za hvaliti se za gostoljubnost.

12. Tujec se lahko še tako skrije za svoje narodne običaje in noše; v urah nevarnosti pa ne pozabi, da je tudi on samo človek kot si tudi ti!

Rezultati naše proizvodnje

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA MAREC 1955**

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	94.2
Martinarna	103.3
Elektro peč	114.0
Skupaj:	100.4
Težka proga	107.0
Lahke proge	95.7
Žična valjarna	102.2
Valjarna 2400	104.6
Valjarna 1300	88.9
Jeklovlek	101.3
Skupaj:	101.3
Hladna valjarna	111.6
Žičarna	114.1
Predelani proizvodi	106.9
Cevalna	103.7
Elektrodni oddelek	109.9
Skupaj	110.9
Siva livarna	117.4
Jeklo livarna	115.4
Skupaj:	117.1
Opekarna	98.8
Vse skupaj:	101.7
Družbeni plan: po količini	101.7%
po vrednosti	103.3%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA MAREC 1955**

Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	17.7
Lahke proge	110.0
Žična valjarna	89.9
Valjarna 2400	109.3
Valjarna 1300	88.9
Jeklovlek	101.3
Skupaj:	99.3
Hladna valjarna	111.6
Žičarna	113.8
Predelani proizvodi	106.9
Cevalna	103.7
Elektrodni oddelek	109.9
Skupaj	109.8
Siva livarna	—
Jeklo livarna	56.0
Skupaj	56.0
Opekarna	—
Vse skupaj	102.0
Družbeni plan: po količini	102.0%
po vrednosti	102.6%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—MAREC 1955**

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	96.5
Martinarna	105.3
Elektro peč	107.2
Skupaj	102.2
Težka proga	103.8
Lahke proge	110.2
Žična valjarna	108.0
Valjarna 2400	95.0
Valjarna 1300	91.1
Jeklovlek	104.5
Skupaj	102.6
Hladna valjarna	109.4
Žičarna	109.2
Predelani proizvodi	106.5
Cevalna	103.9
Elektrodni oddelek	105.3
Skupaj	107.8
Siva livarna	119.0
Jeklo livarna	113.8
Skupaj	118.3
Opekarna	100.7
Vse skupaj	102.9
Družbeni plan: po količini	102.9%
po vrednosti	103.3%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—MAREC 1955**

Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Kolicina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	58.0
Lahke proge	105.0
Žična valjarna	116.0
Valjarna 2400	98.5
Valjarna 1300	91.1
Jeklovlek	104.5
Skupaj	98.0
Hladna valjarna	109.4
Žičarna	107.2
Predelani proizvodi	106.5
Cevalna	103.9
Elektrodni oddelek	105.3
Skupaj	106.7
Siva livarna	—
Jeklo livarna	95.5
Skupaj	95.5
Opekarna	—
Vse skupaj	100.3
Družbeni plan: po količini	100.3%
po vrednosti	101.0%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA APRIL 1955**
Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	99.5
Martinarna	100.6
Elektro peč	109.6
Skupaj	100.5
Težka proga	103.7
Lahke proge	101.8
Zična valjarna	104.9
Valjarna 2400	103.8
Valjarna 1300	85.1
Jeklovlek	102.4
Skupaj	101.6
Hladna valjarna	117.1
Zičarna	113.9
Predelani proizvodi:	107.6
Cevarna	105.5
Elektrodni oddelek	112.0
Skupaj	112.0
Siva livarna	116.5
Jeklo livarna	119.9
Skupaj	117.0
Opekarna	103.3
Vse skupaj	102.0
Družbeni plan: po količini	102.0%
po vrednosti	102.5%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA APRIL 1955**
Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	66.7
Lahke proge	122.3
Zična valjarna	72.7
Valjarna 2400	109.4
Valjarna 1300	85.1
Jeklovlek	102.4
Skupaj	100.4
Hladna valjarna	117.1
Zičarna	124.9
Predelani proizvodi	107.6
Cevarna	105.5
Elektrodni oddelek	112.0
Skupaj	115.2
Siva livarna	—
Jeklo livarna	50.0
Skupaj	50.0
Opekarna	—
Vse skupaj	104.1
Družbeni plan: po količini	104.1%
po vrednosti	104.6%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—MAJ 1955**
Skupna proizvodnja

Družbeni plan: po količini 102.4%
po vrednosti 102.6%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—APRIL 1955**
Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	97.3
Martinarna	104.0
Elektro peč	107.9
Skupaj	101.7
Težka proga	103.8
Lahke proge	103.0
Zična valjarna	107.2
Valjarna 2400	97.7
Valjarna 1300	89.3
Jeklovlek	104.0
Skupaj	102.4
Hladna valjarna	111.3
Zičarna	110.4
Predelani proizvodi	106.7
Cevarna	104.4
Elektrodni oddelek	107.0
Skupaj	108.8
Siva livarna	118.3
Jeklo livarna	115.3
Skupaj	118.0
Opekarna	101.4
Vse skupaj	102.7
Družbeni plan: po količini	102.7%
po vrednosti	103.0%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—APRIL 1955**
Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	60.6
Lahke proge	109.6
Zična valjarna	105.2
Valjarna 2400	101.0
Valjarna 1300	89.3
Jeklovlek	104.0
Skupaj	98.6
Hladna valjarna	111.3
Zičarna	111.7
Predelani proizvodi	106.7
Cevarna	104.4
Elektrodni oddelek	107.8
Skupaj	108.8
Siva livarna	—
Jeklo livarna	84.5
Skupaj	84.5
Opekarna	—
Vse skupaj	101.4
Družbeni plan: po količini	101.4%
po vrednosti	102.0%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
JANUAR—MAJ 1955**
Blagovna proizvodnja

Družbeni plan: po količini 100.8%
po vrednosti 101.7%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA MAJ 1955**
Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	94.6
Martinarna	102.2
Elektro peč	106.0
Skupaj	99.4
Težka proga	101.7
Lahke proge	112.1
Zična valjarna	93.7
Valjarna 2400	105.4
Valjarna 1300	96.6
Jeklovlek	106.7
Skupaj	102.1
Hladna valjarna	102.6
Zičarna	106.9
Predelani proizvodi	110.1
Cevarna	107.0
Elektrodni oddelek	112.2
Skupaj	107.2
Siva livarna	106.8
Jeklo livarna	123.5
Skupaj	109.1
Opekarna	110.2
Vse skupaj	101.4
Družbeni plan: po količini	101.4%
po vrednosti	103.3%

**IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA
ZA MAJ 1955**
Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvrš. v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Težka proga	35.0
Lahke proge	101.9
Zična valjarna	51.5
Valjarna 2400	108.7
Valjarna 1300	96.6
Jeklovlek	106.7
Skupaj	95.2
Hladna valjarna	102.6
Zičarna	106.1
Predelani proizvodi	110.1
Cevarna	107.0
Elektrodni oddelek	112.2
Skupaj	107.1
Siva livarna	—
Jeklo livarna	86.1
Skupaj	86.1
Opekarna	—
Vse skupaj	98.3
Družbeni plan: po količini	98.3%
po vrednosti	100.2%

Za uspešnejšo bodočnost mlade generacije

7. maja letos je bil na Jesenicah v okviru proslavljanja deset let svobode na pobudo CK LMS zbor mladih kovinarjev in metalurgov Slovenije. Zbora so se udeležili poleg vabljenih gostov in predstavnikov ljudske oblasti številni delegati 39 kovinskih podjetij iz vse Slovenije. Namen zbora je bil predvsem izmenjava izkušenj mladih proizvajalcev, pregled njih problemov in orientacija pri bodočih nalogah in delu. Zbor mladih kovinskih delavcev, v ostalih panogah industrije so se vršili prav taki zbori, je zasnovan predvsem na družabni osnovi v svrhu medsebojnega zblizanja, vpoznavanja krajev, industrije in posameznih problemov mladih delavcev. Vršil bi se naj vsako leto v drugem kraju in za prihodnje leto je njegovo organizacijo prevzel Maribor. Zbor mladih kovinarjev na Jesenicah je rodil lepe in koristne sadove in razprava je pokazala, da se tudi mlada generacija z vso vnemo in koristno poglavlja v probleme našega socialističnega gospodarstva. Posebno važen poudarek je dal zbor vprašanju dviga proizvodnje in predvsem dvigu strokovnosti mladih proizvajalcev.

Na vsak način so problemi naše mlade generacije odločilne važnosti za našo nadaljno pot v socializem, zato je prav, da se širše seznanimo z njimi. V eni prihodnjih številčk „Železarja“ bomo objavili tudi članek o delu Kluba mladih proizvajalcev, ki obstoja v okviru Železarne in šteje 72 članov. Namen in naloga kluba je v sistematični vzgoji mladih ljudi v bodoče politične, upravne in gospodarske aktiviste. Vsem tem problemom mladine pa vsi posvečamo vse premalo pažnje, čeprav bodočnost naše družbene skupnosti odvisi prav od nje.

Izčrpen referat, ki je služil za osnovo celotni razpravi je na Zboru mladih kovinarjev imel predsednik MK LMS Jesenice tov. Varl in ga v celoti zaradi njegove aktualnosti in zanimivosti objavljamo.

Tovariši, tovarišice!

Zbor mladih kovinarjev in metalurgov iz 39. podjetij Slovenije v okviru majskega praznovanja delavske mladine Slovenije — deset let v svobodi, naj bo del borbenega plana mladih delavcev za dvig proizvodnosti dela in njihovega sodelovanja pri našem velikem socialističnem ustvarjanju.

Prehajena pot delavske mladine Slovenije in Jugoslavje je pot delavskega razreda, ki je čvrsto nosil zastavo socializma skozi težke borbe za našo gospodarsko in politično neodvisnost. Ko ob 10. obletnici osvoboditve pregledujemo prehajeno pot, vstanejo pred nami ve-

ličastni dnevi poveljne graditve, ko so mladinske proizvodne brigade širom naše zemlje dokazovale visoko patriotsko zvestost in pripravljenost in je mladi rod izpričeval pričakovanja, ki so bila stavljena vanj. Iz teh dni beremo v enem izmed zapisnikov tovarniške organizacije LMS Železarne Jesenice:

„Četrtil dan tekmovanja je tekmovalo 25 mladinskih proizvodnih brigad. Skupni rezultati doseženih norm: a) strugarina 113%, b) orodjarna 120%, c) ključavničarska delavnica 127%, d) kovačnica 127%, e) jermenarna 133%.“

Nadalje v poročilu strugarne o prostovoljnem delu beremo: „Strugarina je v prostovoljnem delu delala osi, sklopke in vijake za žerjavni oddelek, disciplina je znatno napredovala, čistoča in red v delavnicah je vzorna.“

To so samo drobci iz ene tovarne. Enake in še večje uspehe pa je dosegla delavska mladina v vsej naši državi, na vseh gradiliščih in na vseh delovnih akcijah. Uspehi in delovne zmage so vidne na vsakem koraku naše lepe dežele, zapisani so z znojem v zgodovino naših narodov. Borba za nove zmage se nadaljuje, prinaša pa nam novih nalog in probleme o katerih naj bi spregovoril naš Zbor.

Že IV. plenum CK LMS je o tem spregovoril. Nekatere naloge in probleme, ki jih je osvetlil Plenum, bom obravnaval tudi v tem referatu, skušal pa jih bom ilustrirati in izpopolniti s problemi naše Železarne, nekje pa tudi iz drugih podjetij naše republike.

I. Organizacija LMS in delavska mladina

Leta 1953 smo pri iskanju novih oblik dela in v borbi za naš vpliv, iz večine podjetij v Sloveniji preusmerili LMS na teren, ne da bi pri tem pomislili, ali je ta korak povsod upravičen, ker je v LRS mnogo gospodarskih organizacij, ki so imele pogoje za delo mladine v tovarni. Pri nas v železarni smo takrat smatrali ta prenos za pozitiven korak, ker se ena tretjina mladih delavcev vozi z vlaki od 3 do 40 km daleč, nismo pa dovolj mislili naprej, ali bomo uspeli to mladino zajeti na terenu in nad njo vzdržati socialistični vpliv. Prodiranje malomeščanstva, lokalizma, partikularizma in indiferentnosti med delavsko mladino v zadnjih letih nam jasno govori, da smo nekaj izpustili iz rok in da je treba posvetiti osnovno politično skrb delavski mladini, ki kot del delavskega razreda še vedno nosi glavno breme naše graditve in ne sme postati indiferentna, saj je soustvarjalec materialnih dobrin in soodgovorna pri upravljanju podjetja in pri raz-

deljevanju viška dela. V železarni je pred leti 24 aktivov skrbelo za politično in splošno vzgojo mladega naraščaja, za kar najboljše seznanjanje mladine s proizvodno problematiko podjetja in budno spremljalo uspehe in probleme 432 mladinskih proizvodnih brigad in delo 1418 mladincev — brigadirjev. V začetnih 2 letih pa smo to zanemarili in vso skrb za 1913 mladincev prepustili sindikalni organizaciji ali stihiji, čeprav delavsko upravljanje in razvoj socialističnih odnosov v industriji nalaga mladi generaciji novih odgovornosti in nalog.

II. Delavsko upravljanje

Letos poteče 5 let, odkar so delavci prevzeli tovarne v upravljanje in s tem začeli dobo revolucionarnega oblikovanja pravih socialističnih odnosov v industriji. Misel, da se mora delavska samouprava čim bolj približati neposredno proizvajalcu, se je v naši železarni pred dvema leti uresničila s formiranjem 23 obratnih delavskih svetov, ki so doslej opravičili to misel in dokazali, da so sposobni gospodariti v obratih, v mnogih primerih še bolje, kot se je doslej gospodarilo v kakršnemkoli sistemu. Obratni delavski sveti so posvetovalni organi, dela pa se na formuliranju njihovih statutov in na tem, da dobijo tudi ekonomsko osnovo, s tem pa pravico polnega upravljanja v svojem obratu. Kako visoka je zavest pri našem delavcu, je dokazal letošnji brezkompromisni spopad v železarni med naprednimi in preživeli težnjami, čigar težišče je bilo na področju samoupravljanja. Brezvednosti delavskega upravljanja je bil samovoljno presežen investicijski plan, s čemer so se sicer zgradile naprave, ki so za podjetje koristne, niso pa v skladu z zveznimi in republiškimi predpisi. Nadalje je bilo nepravilno koriščenje sklada za vzdrževanje, prikrivanje deviznih sredstev in drugo. To nam dokazuje, da stari način iz prejšnjih let nujno pripelje njegove nosilce v skrajno birokratsko samovoljo, to pa tudi nujno vodi k omalovaževanju vloge delavskega sveta in upravnega odbora. Istočasno pa nam ta primer tudi pove, da je bilo premalo storjenega za ekonomsko in splošno vzgojo našega DS in celega kolektiva pri usposabljanju za pravilnejše in uspešnejše upravljanje.

Mladi delavci gredo mnogokrat mimo takih problemov zaradi indiferentnosti, še večkrat pa zaradi nezadostnega tolmačenja. Večkrat jim je tolmač tuj sovražni vpliv, kar so nam pokazali po dveh letih presledka tudi mladinski sestanki v obratih, ko so mladi ljudje z zanimanjem poslušali in sodelovali pri obravnavi problemov podjetja in delavskega upravljanja. Terenske organizacije so bile pri tolmačenju raznih novosti preozke, sindikalni sestanki so bili redki in še ti iz strani mladine slabo

obiskani. Mladi ljudje so največkrat šli mimo mnogo važnih dogodkov. Šele s formiranjem tovarniškega komiteja LM v tovarni v lanskem letu in letos, se je to začelo bolj tolmačiti in preko Kluba mladih proizvajalcev in preko Zborov delavske mladine v podjetju s predavanji. Pri tolmačenju družbenega plana, novega načina nagrajevanja, proizvodnega plana, problemov podjetja in drugega, bi morale biti bolj delavne tudi druge politične sile v podjetju in obratni delavski sveti, v interesu čim širšega poznavanja problemov, soodločanja pri upravljanju, odstranjevanja raznih težav, pa naj si bo to v zvezi z nagrajevanjem, proizvodnim planom ali drugim. S tem pa bi rastle in se krepile tudi krog mladih ljudi, ki se šele vrašča v proizvodnjo in začenja sodelovati pri upravljanju. Obratni delavski sveti bi morali biti šola predvsem za mlajše delavce, od katerih bi predlagali najboljše v Centralni delavski svet ali Upravni odbor. Stanje pa je precej drugačno: V centralni delavski svet je bilo od 126 kandidatov predlaganih 6 mladincev, ali 4,7%, izvoljenih pa je bilo 101 kandidat, od tega 1 mladinec ali 0,9%. V 23 obratnih DS je bilo od 337 kandidatov 31 mladincev ali 9,2%, izvoljenih pa je bilo 251 kandidatov, od tega 21 mladincev ali 8,3% in to v kolektivu, v katerem je 28,3% mladine. V vsej Sloveniji je le 1410 mladincev v organih družbenega upravljanja. Za to stanje smo mnogo sami grešili, ker smo za ceno predstavnika mladine v DS predlagali kogarkoli, ne da bi pri tem pogledali na mlade ljudi, ki so vestni pri svojem delu, disciplinirani in se zanimajo za probleme podjetja, čeprav ravno niso tako vidni v mladinski organizaciji. Z dobrim političnim delom bi ga kmalu dobili v krog mladih proizvajalcev kot tolmača problemov, istočasno bi pa morali tudi skrbeti za njegovo nadaljnje izpopolnjevanje v smeri družbenega upravljanja in poznavanja naše stvarnosti. So pa tudi pogosti primeri, ko predvsem razni „strokovnjačiči“ utemeljujejo, da so mladi ljudje do 25 leta še nedozoreli za sodelovanje v upravljanju. Uspešna borba proti takim ljudem je edino v tem, da z dejstvi dokazemo zmotnost njihovih mnenj in da skrbimo za strokovno in politično vzgojo naraščaja. V tej smeri je tovarniški odbor LM v začetku leta organiziral klub mladih proizvajalcev, kot eno izmed oblik dela, z namenom vzgajati mlade delavce in jih pripravljati za delo v organih delavskega upravljanja, mladinski organizaciji, sindikatu in drugod s predavanji in obiski drugih tovarn v Sloveniji. Prav po delu kluba se vidi, da je mnogo mladih ljudi, ki jim ni vseeno, kako se gospodari v tovarni, ki jo je ljudstvo izročilo v upravljanje kolektivu. Je pa tudi mnogo takih, ki delavsko upravljanje tolmačijo sebi v korist in nočejo vedeti, da je demokracija v odločanju in disciplina v izvrše-

vanju, osnovno vodilo uspešnega in pravilnega upravljanja in da je vsaka samovolja in nedisciplina zavora gospodarskega napredka podjetja.

III. Proizvodnja, storilnost dela, strokovno izobraževanje

Kljub nekaterim slabostim v pogledu naše delavske samouprave je kolektiv pod vodstvom delavskega sveta, UO in tehničnega vodstva izvršil svojo osnovno nalogo v proizvodnji. Plan za leto 1954 je bil za 23.240 t ali 3,6% večji od dosežene proizvodnje v letu 1953, če pa primerjamo izvršitev leta 1953 z letom 1954, vidimo razliko za 58.342 ton ali 9% skupne proizvodnje, dočim znaša prekoračenje plana za leto 1954 53.102 tone ali 5,2% skupne proizvodnje. Plan za leto 1955 pa predvideva 751.880 ton skupne proizvodnje, ali 82.464 ton, to je 12,2% več kot plan 1954. leta ter več kot izvršitev v letu 1953 za 105.704 tone, ali 16%, in več kot izvršenje v letu 1954 za 47.362 ton ali 6,7%. Porast proizvodnje je posledica delno povečanja proizvodnih kapacitet — samo lansko leto je bilo vložena v investicije naših obratov 1300 milijonov dinarjev — delno zvišanja delovne sile — porast za 343, — delno pa povečanje storilnosti dela, ki je narasla v letu 1954 napram letu 1953 od 34,6 ton na 36,6 ali za 5,7%. Te številke so na eni strani rezultat delavskega upravljanja, na drugi pa pravilnega gledanja kolektiva, da je pogoj za dvig našega zaostalega gospodarstva in s tem v zvezi tudi naše življenjske ravni v vedno večji proizvodnji, v dvigu storilnosti dela na moža in kolektive. Borbe za dvig storilnosti dela ne moremo ločiti od ostalih družbeno političnih problemov našega razvoja, ker je to enoten, neločljiv ekonomski in ideološki proces družbenega razvoja. Še boljši pogoji za dvig storilnosti dela pa so dani z novim plačilnim sistemom, ki še ni popoln, vendar pa je mnogo boljši od dosedanjega. V naši tovarni so norme že obstojale, z novim sistemom so se uskladili še odnosi med obrati. Prav tam pa se začneja nov problem in sicer starostne uravnilovke. Tako imamo primer železostrougarja s 30 letnim delovnim stažem, ki ima 49 din na uro, železostrougar, absolvent MIS iz lanskega leta pa 47 din na uro. Takih primerov je še več, da se absolventi že prvi mesec zaposlitve močno približajo nagradi večletnega delavca. Res je, da se storilnost dela od mlajšega bistveno ne loči od starejšega, čez čas pa se to vendar pokaže na stroju, ker je vsak gib starejšega delavca povezan z dolgoletnimi izkušnjami, znanjem in spretnostjo, skratka z utripanjem stroja, kar da le večletna praksa. To omenjam zato, ker prav ta takozvana starostna uravnilovka v strokovnem izpopolnjevanju destimulativno vpliva na mladega de-

lavca. Druga tudi važna ugotovitev pa je, da imajo na strojih starejšega tipa, starejši delavci boljšo storilnost, na novih, modernih strojih pa mlajši delavci. Čas in razvoj pa zahtevata, da zavpijemo na ves glas, da nas bodo slišali vsi činitelji od DS do političnih organizacij v tovarni, da je treba vložiti vse sile za strokovni dvig predvsem mladega naraščaja, ker le v tem je dvig storilnosti dela, s tem pa tudi življenjskega standarda. Pogoji niso bili nikoli tako zreli, kot so prav sedaj z uvedbo novega načina nagrajevanja po učinku dela. Pri tem pa se nam vsiljuje vprašanje mladih ljudi, ki se vozijo iz podeželja. Le-ti v večini primerov doma na polju izčrpavajo velik del svojih moči, tako, da mu je delo v tovarni le počitek in skrb za strokovno izpopolnjevanje deveta briga. V nasprotnem primeru, da je tudi v tovarni priden, pa se do kraja izčrpa s čemer se njegova delovna sposobnost vidno manjša in tako zapada boleznim in hromi udarno moč kolektiva in družbe.

V LRS je le 65% izkoriščena kapaciteta vseh industrijskih naprav. Dve tretjini zato je vzrokov pri kadrih, ne le samo pri mehanizaciji. V eni Siemens-Martinovi peči proizvedejo na enega zaposlenega pri istih sredstvih za proizvodnjo: v Jugoslaviji 283 ton hladnega vložka, v Angliji 693 ton hladnega vložka in v ZDA 1470 ton hladnega vložka. Prav tako je v naših valjarnah šestkrat manjša storilnost kot v valjarnah ZDA in dvaipolkrat manjša od storilnosti v zapadno evropskih državah. Pri tem igra sicer važno vlogo dolgoletna tradicija, ki je pri nas ni in prav zato moramo napeti vse sile za napredek tehnične kulture naraščaja, da bodo čim boljše izkoriščene mehanske zmogljivosti.

Kovinsko predelovalna in metalurška stroka zaposluje 43.004 delavcev, od tega 12.762 mladine, ali 29,7%. Po kvalifikaciji pa izgleda struktura mladih delavcev v teh strokah takole:

	mladinci	mladinke
visokokvalificirani	89	9
kvalificirani	4215	350
polkvalificirani	2145	1550
nekvalificirani	1647	1039

Zahteve in potrebe naše industrije po strokovno tehnično izurjenih kadrih so velike. Ko govorimo o vedno večji in večji uporabi atomske energije v industrijske namene, bi vzporedno s tem morali tudi govoriti o ljudeh z atomsko energijo in atomskim znanjem. Naša železarna usposablja kader preko MIS, met. del. tehnikuma, raznih tečajev za delavce in nameščence, poleg tega pa štipendira 45 dijakov TSS in študentov univerze. Žal so bili tečaji največkrat organizirani takrat, kadar je bilo treba dobiti potni list za v pokoj, ali višjo tarifno postavko, ne pa z namenom dviga stro-

kovnega znanja. Tako je šlo preko raznih tečajev za doseg višje kvalifikacije 2781 delavcev in uslužbencev, procent mladih delavcev pa je bil minimalen. V lanskem letu s postavitvijo Tov. odbora LM je mladina postavila zahtevo po dveh vrstah tečajev. Prvi naj bi bili splošno izobraževalni, ki naj bi obravnavali: zaščito dela, delovne odnose, delavsko samoupravljanje in splošne ekonomsko politične probleme FLRJ na eni strani, na drugi pa nekaj strokovnih predavanj, ki bi se nanašali predvsem na strokovnost obrata, v katerem so tečajniki zaposleni in sam celoten tehnološki proces železarne, saj imamo primere, da mladi delavci tudi po več let dela v podjetju, le-tega ne poznajo. Druga vrsta tečajev pa naj bi imela stalno obliko strokovne-

ga usposabljanja od nekvalificiranega do visokokvalificiranega delavca, tako kot je to povsod v inozemstvu. Stvar ni sicer čez noč izvedljiva, lahko pa bi se v tej smeri delalo in pripravljalo programe za jesen. Zahteva je ostala samo zahteva in verjetno smo bili premalo glasni. S splošno izobraževalnimi tečaji je tovarniški odbor LM začel sam. Ker pa ni bilo moralne podpore niti s strani DS, niti obratovodstev in sindikata, je bila udeležba od 141 prijavljenih tako minimalna, da je tečaj propadel. Smatramo pa, da so ti tečaji nujni, kot so nujni tudi obvezni tečaji za novo sprejete delavce, na katerih bi jih seznanili s problemi tovarne, varnostnimi predpisi in drugim.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Naši gasilci imajo prvo padalsko gasilsko četo v Jugoslaviji

Na iniciativo poveljnika gasilske čete Železarne Jesenice, tov. Gregorja Novaka, se je s pomočjo jeseniškega Aero kluba in njegovega predsednika tov. Labura Zvoneta letošnjo pomlad pričel padalski tečaj, ki je imel namen izvežbati prvo gasilsko padalsko četo v Jugoslaviji. Kako odločilno vlogo lahko predstavljajo gasilci — padalci pri požarih ali elementarnih nesrečah zlasti v težko dostopnih in odročnih krajih priča že samo dejstvo, da je prav letalo eno najhitrejših prevoznih sredstev, s čimer je tudi zajamčena takojšna intervencija ob različnih nezgodah.

Seveda se je treba za padalski poklic skrbno in temeljito pripraviti. V ta namen je bil tudi organiziran padalski tečaj, ki ga je vodil preizkušeni in znani padalski strokovnjak tov. Poličar, ki je izšolal že celo vrsto športnih padalcev. Za tečaj, ki je trajal en mesec se je prostovoljno prijavilo 13 vrlih gasilcev, med njimi tudi tov. poveljnik sam. Enomesečnemu teoretičnemu pouku so nazadnje sledili tudi praktični skeki. Izvedbo praktičnega dela je vse stransko podprl in omogočil jeseniški Aero klub. Koncem aprila so zdrav-

niško pregledani in teoretično podkevani gasilci — železarji izvedli svoj prvi krstni skok s padalom. Kot prvi in v vzgled je skočil poveljnik tov. Gregor Novak, za njim pa so sledili vsi ostali, ki so izvedli skok s padalom brez najmanjše nezgode. Skakali so iz dvokrilnega šolskega letala PO II., ki zahteva posebnega poguma že zato, ker je treba med poletom iz prvega sedeža zlesti med krila, od koder se sam skok izvrši. Skakali so iz višine 700 do 800 metrov z jugoslovanskimi padali tipa PD, ki se avtomatično odpro. Dvoje padal, s katerimi je vsak gasilec opremljen emogočata, da s seboj ponese tudi najnujnejše gasilsko orodje. Po izvršenih skokih so vsi gasilci — padalci bili nad vse navdušeni nad svojim uspehom, nič manj pa tudi naša javnost, ki čestita in toplo pozdravlja ta lep uspeh usposabljanja naših požrtvovalnih in pogumnih železarskih gasilcev.

Svoje znanje je prva jugoslovanska četa gasilcev — padalcev demonstrirala z uspelimi skoki tudi na Gorenjskem gasilskem festivalu v Kranju in žela vsestransko priznanje in odobravanje.

Ob zaključku jeseniškega metalurškega tehnikuma

V letu 1948 je izšla Uredba o delavskih tehnikumih. Na temelju te uredbe so pri raznih podjetjih organizirali Delavske tehnikume. Te šole so imele nalogo omogočiti izučeni delavcem s predpisano šolsko izobrazbo, da izpopolnijo svoje tehnično znanje in se izučijo za tehnika. Nekatera podjetja so delavske tehnikume skrbno organizirala, vsled česar so te šole tudi dobro uspevale. Ponekod pa so vso stvar podcenjevali in tehnikumi so zaradi slabih uspehov propadli, ali pa bili ukinjeni.

Z odlokom bivšega ministra težke industrije (št. 3590 z dne 24. XI. 1948) je bil odprt metalurški delavski tehnikum tudi pri Železarni Jesenice. Organizacija jeseniškega delavskega tehnikuma je bila po-

verjena njegovemu prvemu direktorju, priznanemu strokovnjaku in pedagogu inž. Marjanoviću, ki je znal pridobiti okrog sebe strokovnjake jeseniške železarne in najboljše profesorje jeseniške gimnazije. Že prvo šolsko leto je bilo sprejetih v jeseniški delavski tehnikum 33 kandidatov iz Železarne Jesenice, Železarne Ravne, Železarne Štore, Železarne Zenica, Železarne Smederevo, rudnika Lubija in rudnika Bor. Po prvih treh letih je diplomiralo na jeseniškem Metalurškem tehnikumu 27 absolventov, ki so pokazali pri diplomi zadovoljive uspehe. Ker je bil učni načrt razširjen in izenačen z učnim načrtom metalurškega odseka Tehnične srednje šole, je bila učna doba podaljšana od treh let na štiri leta. Iz tega razloga jeseniški tehni-

kum v četrtem letu svojega obstoja ni imel absolutov, pač pa je dal drugo skupino in sicer 24 absolutov od koncu petega leta svojega obstoja, t. j. s šolskim letom 1952-53. Nadalje je dal s šolskim letom 1953-54 tretjič 17 absolutov in z letošnjim šolskim letom četrtič in s tem zadnjič 24 absolutov. V skupnem je diplomiralo na jeseniškem delavskem tehnikumu 92 kandidatov. Od teh 71 iz LR Slovenije, 4 iz LR Srbije, 10 iz LR Hrvatske, 5 iz LR Bosne in Hercegovine in 2 iz LR Črne gore. Vsi zavzemajo v metalurških podjetjih širom države odgovorna mesta srednjega strokovnega kadra in so poznani ter iskani kot priznani obratni tehniki metalurške stroke. Kakor vsakoletni, so tudi letošnji absolventi pokazali razveseljive uspehe. Že preddiplomska dela, ki so posebnost te šole, so bila letos izredno dobra. Kandidati so izdelali številne predloge za izboljšanje proizvodnih procesov v železarni kakor: naprava za proizvodnjo kisika VKN 70, uporaba domačih peskov za sintetične mase pri vlivanju v sveže, preiskava kotlovske pločevine odporne proti staranju na varivost in ponašanje pri nizkih temperaturah, izdelava patentirane žice, izdelava hladno valjane pločevine, proizvodnja DINAS opeke itd. Kakor razredni (3.76) je bil tudi povprečen uspeh diplomskih izpitov prav dober ali 3.67. Diplomlo je opravilo vseh 24 kandidatov, od teh 3 z odličnim, 9 s prav dobrim, 10 z dobrim in 2 z zadostnim uspehom. Z odličnim uspehom so opravili diplomlo livarja Rado Torkar in Kores Alojz in martinar Ivo Ščavničar. Medtem, ko sta 1. in 3. odličnjak iz jeseniške železarne, je drugi iz tovarne „Impol“ v Slov. Bistrici. Med prav dobrimi je najboljši Franc Culjkar, iz oddelka tehnične kontrole, med dobrimi pa Niko Bernard s transportnega oddelka jeseniške železarne. Dosedanji, kakor letošnji uspeh metalurškega delavskega tehnikuma železarne Jesenice je vse-kakor pomemben prispevek k sistematičnemu dvigu tehničnega znanja naših metalurških tehnikov.

Z Uredbo o strokovnih šolah (Ur. list FLRJ štev.

39/52) se delavski tehnikumi ukinejo. Po tej uredbi Metalurški delavski tehnikum na Jesenicah s šolskim letom 1952-53 ni sprejel dijakov v prvi razred in je dal z letošnjim šolskim letom zadnje absolvente. Upoštevajoč dobre uspehe edine tovrstne sred. šole v državi, se upravičeno sprašujemo, če Jesenice, ki imajo vse pogoje za obstoj in delovanje take šole, res nimajo pravice in možnosti za lastno vzgajanje ne le kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, temveč tudi tehnikov metalurške stroke. Doslej je Železarna Jesenice črpala veliko večino metalurških tehnikov iz jeseniškega tehnikuma, ker je prejemale od metalurškega odseka Tehnične srednje šole v Ljubljani povprečno le po enega absolventa letno. Računajoč z nadaljnim odpadom točasno zaposlenih metalurških tehnikov in perspektivo jeseniške železarne, po kateri bodo morali biti tehnično naobraženi poleg asistentov in vodilnih mojstrov tudi mnogi delavci na visoko kvalificiranih mestih ljubljanska tehnična srednja šola potreb železarne Jesenice ne bo mogla kriti. Drug dokaz za pomanjkanje metalurških tehnikov v jeseniški Železarni je tudi dejstvo, da ima podjetje zaposlenih v skupnem 67 tehnikov in od teh le 20% tehnikov metalurške stroke. Pomanjkanje le-teh, ki jih nadomeščajo tehniki drugih strok, brez dvoma vpliva na kvaliteto proizvodnje in podčrtava nujnost nadaljnega obstoja metalurškega delavskega tehnikuma na Jesenicah, oz. ustanovitve metalurškega odseka pri Tehnični srednji šoli. Znano je, da je bodočnost razvoja jeseniške in drugih železarn usmerjena le v kvaliteto smer, zato bodo iz leta v leto potrebovale le več in ne manj srednjega strokovnega kadra.

Delovanje in uspehi metalurškega delavskega tehnikuma na Jesenicah in velike potrebe po metalurških tehnikih vsekakor upravičujejo ustanovitev metalurškega odseka Tehnične srednje šole na Jesenicah, za kar se poteguje tako Železarna Jesenice in za kar je dal predlog tudi OLO v Radovljici.

U. P.

Utrinki iz praktične psihologije

Tov. Kocjančič iz elektro delavnice nam je poslal v prevodu izvlečke nekaterih misli iz knjige po vsem svetu znanega ameriškega pedagoga in psihologa Dala Carnegija. Za knjigo, ki nosi v francoščini naslov „Comment se faire des Amis pour reussir dans la Vie“, kar bi bilo slovensko „Kako si pridobim prijatelje“, meni, da je to knjiga, za katero nam postane žal, da je nismo dobili v roke že prej, ker bi nas obvarovala marsikatero nerodnosti in nevšečnosti. V naslednji in še v prihodnji številki „Železarja“ bomo priobčili nekaj misli iz te knjige.

Kadar se obrnete na človeka z besedo, se spomnite, da ne govorite z logičnim bitjem in mislite, da govorite z neurejenim bitjem, toda spomnite se tudi, da govorite stvari polne predsodkov, ki jih vzgibljeta ponos in samoljublje.

Kritika je lahko tudi nevarna iskra, iskra, ki more povzročiti eksplozijo v smodnišnici človeške puhlosti. Takšna eksplozija je že večkrat povzročila ljudem smrt.

Namesto, da obsojamo ljudi, jih rajši skušajmo razumeti in poskušajmo odkriti vzgibe njihovega delovanja. Videli bomo, da se to mnogo bolj izplača kot kritizirati.

Veliko sem potoval, množico ljudi sem srečal, vseh vrst in slojev, toda nikjer nisem našel človeka, ki bi ne bil opravil svojih nalog bolje pod vplivom vspodbude, kakor pod vplivom kritike.

Nasmeh, ki ga poklonite, vas nič ne stane, toda veliko ustvari. Samo trenutek traja, spomin nanj ostane večkrat vse življenje. Če torej srečate na svoji poti človeka, preveč trudnega, da bi se mogel nasmejniti, mu pustite svoj nasmeh, ker nihče ne potrebuje nasmeha bolj, kakor tisti, ki ga ne more več dati.

V teku življenja mnogokrat menjamo svoja mnenja brez sile in upiranja, toda če nekdo pride in nas prepričuje, da smo v zmoti, se upiramo proti obtožbi in takoj zavzamemo obrambno stališče. Z neverjetno lahkoto si ustvarimo dokaze in že sama grožnja in strah, da bi nas nekdo prepričal, nas sili, da jih branimo z divjo strastjo. Izgleda, da se ne bojimo toliko za naše ideje, ki so ogrožene, kot pa za svoje samoljublje. — Všeč nam je nadaljevati življenje v prepričanjih, ki jih smatramo za pravilna. Če vidimo ta prepričanja ogrožena, takoj občutimo odpor, ki nas sili k iskanju vseh mogočih argumentov, da jih rešimo. Z eno besedo: naše samoposebi umevno prepričanje obstoji in pripravlja upravičenost starih teorij, ki so nam drage.

Buda je rekel: „Ni sovraštvo tisto, ki napravi konec sovraštvu — ljubezen ga napravi.“ Nesporazum se ne razprši s prerakanjem, temveč s taktom, diplomacijo, duhom sprave in z velikodušno željo in hoteljem, da se postavimo na stališče svojega nasprotnika.

Najboljše sredstvo, da zmagate pri spletkarjih je, da se jih izogiblujete.

Če hočete vedeti kaj vam je storiti, da bodo ljudje bežali od vas, se vam rogali za hrbtom, ali vas celo prezirali, potem imate tukaj recept: nikoli jih ne poslušajte, kadar govore z vami, a sami govorite brez prestanka čim več o sebi. Če vam pride nekaj na misel, medtem, ko drugi govori, ne čakajte ga do konca. Cemu neki? Kar on pripoveduje ni tako zanimivo, tako briljantno, kakor to, kar imate vi povedati. Zakaj izgubljeni čas s poslušanjem takega govora? Vpadite mu od strani in presekajte mu besedo!

Da se nekdo moti, mu lahko to poveste s pogledom, poudarkom ali gesto prav tako zgovorno, kakor z besedo. In če ste mu rekli, da nima prav, ne verjamem, da ga boste na tak način pripravili, da bo mislil, kakor vi. Ne, nikoli. Zadeli ste ga z direktnim udarcem na njegovo inteligenco, presojo in samoljublje. To ga bo spodbudilo h klubovanju, nikoli pa ga

ne bo pripravilo do tega, da bi spremenil svoje mnenje. Po tem mu lahko vbijete v glavo vso logiko vseh filozofov, toda ne boste spremenili njegovega prepričanja, ker ste ga ranili.

Prav tisti posameznik, ki se ne zanima za soljudi, naleti na največ težav in zaprek ter je najbolj neznošen v družbi. Prav med takimi ljudmi jih je največ, ki odpovedo.

Zakaj vedno govorimo o tem, kaj si želimo? To je prazno, brezplodno in absurdno. Seveda, vsak se zanima le za to, ker si sam želi. Vedno ga le to zanima, toda sam je, ko misli na to. Vsi drugi so mu podobni v tem pogledu in se ne ukvarjajo z drugim kot s svojimi cilji in navdih. Poglejte, prav zato je edina pot, po kateri lahko vplivamo na svojega soseda, da mu povemo prav to, kar on želi in potrebuje ter mu pokažemo pot, kako more do tega priti.

Miha Klinar:

SREDI NOČI

Sredi noči jih je prebudil hrup. Težki udarci ob duri so jih vrgli iz sna. Otroci so se prestrašili in zajokali.

Moža ni bilo doma. Čez teden je delal v tovarni na Jesenicah. Ženski — njegova mati in njegova žena, — sta se spogledali.

Starka je vstala, se površno oblekla in si ognčila pleč. Bilo je mrzlo. Na okna so se risale ledene rože, čeprav je bilo že sredi marca in v dolinah ni bilo več snega.

Stopila je v vežo in pred durmi obstala.

— Kdo je?

Udarec s trdim okovanim predmetom ob vrata in ukazovalni glas, ki je proniknil v vežo, ji je odgovoril:

— Odprite!

Spoznala je glas orožniškega komandirja Sotlerja.

— Aha, žandarji, — je rekla sama zase in odprla.

V vežo so planili štirje orožniki. Tako naglo, kakor bi se bali, da bi jim kdo zastavil pot. Starka jih je s preziorom pogledala. Vajena je bila takih obiskov. Ni bilo prvič, da so orožniki prišli v hišo. Janeza, njenega sina so imeli na piki. Pravili so, da je komunist. Ze večkrat so prebrskali hišo, a vselej odšli praznih rok. Zato se jih ni ustrašila. Samo čudila se je, da so prišli ob tej uri. Ponoči jih še nikoli ni bilo.

— Kje imate vašega tipa samouprave? — je ostro vprašal orožniški komandir Sotler. (Tip samouprave so gorenjski orožniki pravili komunistom.)

Starki se je zdelo to vprašanje odveč. Sotler je prav dobro vedel kakor vsi v vasi, da Janez dela v jeseniški fabriki in pride domov le ob nedeljah in praznikih. Zato ni odgovorila in je samo rekla:

— Kaj iščete ob tej uri?

— Boš že videla, — je odsekano rekel komandir. — Zgodila se je velika svinjarija. Zločin! In ne rekel bi dvakrat, da ima tvoj tip samouprave prste zraven.

Tedaj je prišla Janezova žena. Otroci so se že pomirili, ko so slišali Sotlerjev glas. Orožnikov in preiskav so se že navadili. Slišali so mamin glas:

— Kaj hočete sredi noči?

— Sama veš. Ne delaj se neumne! — je odgovarjal komandir.

— Bi ne mogli priti zjutraj? Otroke mi budite. Ubožčki še ponoči nimajo miru.

— Ne bom se prekekal, — jo je zavrnil. — Kje skrivaš zločinko?

Molčala je, kakor da ga ne razume.

— Ono žensko, ki jo je pripeljal tvoj tip samouprave! — je nadaljeval s poudarkom.

— Ne razumem vas.

— Boš že razumela! Koliko prostorov imate?

Vprašal je, kakor da ne bi poznal vsakega kotička v hiši. Zato je rekla:

— Sami veste! Niste prvič pri nas.

Ta stavek je zvenel, kakor da bi mu rekla: že večkrat ste prebrskali hišo, a niste našli, kar bi radi.

— Ne, nismo prvič. A tokrat ne bomo odšli praznih rok!

Te besede so zvenele kakor grožnja. Orožniški komandir v Šenčurju je vedel, da je Janez komunist. Jezilo ga je le, da ga ni mogel nikoli zasačiti pri kakki komunistični akciji. Zato si je od današnje preiskave, ko so iskali pobeglo komunistko Marico Nikolič, ki se je skrivala pod lažnim imenom Milica Kovačević, obetal več uspeha, kakor pri vseh prejšnjih preiskavah. Ni mogel pozabiti, kako se je pred leti osmešil pred tem pohabljenim človekom. Nekdo je prišel povedat, da je videl Janeza s kupom prepovedanih knjig. Takoj je odhitel z dvema orožnikoma na Janezov dom in zagledal Janeza pred knjigami, ki jih je pravkar prešteval. Ko pa jih je pogledal, so bile knjige Cankarjeve družbe. In te so bile dovoljene. Osmešen je zapustil hišo in od takrat še bolj prežal na Janeza. Zadnjič ga je videl, ko je prišel v vas z neko žensko. In ko je včeraj zvečer prejel brzojavko, da je črnogorska komunistka Marica Nikolič, skrivajoča se pod imenom Milica Kovačević, pobegnila tajnim policistom in da sled za njo vodi v Slovenijo, je odločil, da ponoči preišče Janezovo domačijo. Morda jo bo ujel prav on in ga bodo povišali, razen tega pa še izplačali nagrado deset tisoč dinarjev, ki jo je na glavo ubežnice razpisal ban Zetske banovine.

— Prav gotovo je bila ona, — je mislil komandir Sotler in z velikim upanjem na uspeh pričel preiskavo. Pred hišo so čakali še štirje orožniki, ki jih je zaprosil v pomoč iz Kranja.

Marica Nikolič — z ilegalnim imenom Milica Kovačević — je prišla konec leta 1930 v Črno goro. Oktobra se je vrnila iz Sovjetske zveze, kjer je obiskovala politično šolo. Mesec kasneje pa jo je sekretar Centralnega komiteja Martinović poslal v Jugoslavijo. Še vedno je upal, da bo z oboroženo vstajo zrušil Živkovičev režim. Kot delokrog ji je določil Črno goro.

Ko je prišla v Jugoslavijo, je spoznala, da Marti-
nović pozna zelo slabo razmere v domovini in da bi
bila oborožena vstaja v tem času obsojena na poraz.
Časi za partijsko organizacijo so bili težki. Ne samo
monarhofašistična diktatura, ampak tudi frakcijski bo-
ji, ki so se zadnje čase v vodstvu partije zopet raz-
plamteli, so dušili njeno delovanje. Osnovne partij-
ske organizacije so bile razbite in nepovezane. Zato
je opustila agitacijo za oboroženi boj za oblast in se
je lotila organiziranja in utrjevanja osnovnih partij-
skih organizacij. Največ uspeha je imela v Kotoru,
kjer se je povezala z nekim mornarjem s podmornice
„Smeli“. Bil je Slovenec in ime mu je bilo Slavko.
Zelo sposoben človek, ki je z uspehom pridobival mor-
narje za ilegalno partijsko delo. Nekoč ji je hotel da-
ti naslove nekaterih komunistov na Jesenicah. Morda
bi jih kdaj potrebovala, če bi se morala zopet zateči
v inozemstvo.

— Saj sem se komaj vrnila, — mu je takrat rekla.

O svojem delovanju je poročala Centralnemu ko-
mitetu, ki je bil takrat v inozemstvu. Kmalu nato —
sredi novembra leta 1931 — pa so jo aretirali blizu
Podgorice.

Odpeljali so jo na Cetinje in jo zaprli. Petnajste-
ga februarja 1932 pa je cetinjsko sodišče prejelo ukaz
od vrhovnega sodišča, naj jetnico nemudoma pošlje-
jo v Beograd.

— Po najkrajši poti! — je pisalo v brzojavki.

Dne šestnajstega februarja je odpeljal izpred zapo-
rov na Cetinju poseben avtomobil. Z njim so odpe-
ljali Marico Nikolić. Kako so zvedeli za njeno pravo
ime, ni vedela. Nihče je ni mogel poznati pod tem
imenom. In vendar so na sodišču vedeli zanj in jo
obsodili tudi zaradi tega, ker je imela ponarejene
dokumente. Marica ni vedela, da je policija zvedela
zanjo iz inozemstva od agentov, ki jih je imela v sa-
mem vodstvu partije.

Sedela je ob zaklenjenih levih vratih poleg de-
tektiva Steva Radojevića. Na prednjem sedehu pa sta
sedela njegov poklicni kolega Jovo Perić in šofer. Bila
je mirna. Njene temne oči so brezbrizno opazovale
kamenito pokrajino, ki je brzela mimo.

Bila je lepa kakor skoro vsako dvaindvajsetletno
dekle. Črte obraza so bile sveže. Zapor in trdo življe-
nje ji nista zarisala nobenih sledov. Temni, skoro črni
lasje so dajali temnopoltemu obrazu nekoliko bledi-
kast izraz. Vitko telo pravilnih oblik je imela po ma-
teri, točajki v neki kragujevški kavarni. Kako je nje-
na mati zašla tja, ni nikoli izvedela. Vedela je le,
da si je lepo neizkušeno dekle pozelel neki inženir iz
tamkajšnje tovarne orožja. Zaradi njega je zapustila
delavca Spasoja Rajića, ki jo je ljubil, in si tako na-
kopala trpljenje sebi in otroku. Ko je inženir zvedel,
da je Milica — tako je bilo ime Maričini mami — z
njim zanosila, jo je zapustil. Ostala je sama in rodila
Marico.

Zaman se je pravdala z inženirjem. Ni ga hotela
pridobiti zase. Saj ga ni več ljubila. Hotela je le, da
bi ji plačeval vsaj malenkostno oskrbnino za otroka.
Inženir je dobro zaslužil, ona pa le toliko, da je ži-
votarila.

Ni uspela. Zato ji ni kazalo drugega, da odpelje
svojega otroka čez mejo v Črno goro k materi, ki se
je v vasi blicu Cetinja ubijala s kamenito zemljo
in z ovcami. Nato se je vrnila v Kragujevac. Marica
— ime ji je dala po inženirju, ki jo je prevaral — pa
je ostala pri babici in rasla ob ovčjem mleku in siru
kakor vsi tamkajšnji otroci. Le redkokdaj je jedla
kruh.

Ko ji je bilo dve leti, so se začele vojne. Takrat
se je vrnila k babici njena mama. Samo to se spomi-
nja, da je takrat ležal sneg in da so se kmalu po
maminu vrnitvi začele valiti mimo vasiče razcapano
in utrujene trume vojakov. Nekega vojaka se še do-
bro spominja. Utrujen se je zrušil tik pred babičino
kočo. Ko sta mama in babica videli, da se vojak ne
more dvigniti, sta ga zanesli v kočo. Položili sta ga

na ovčje kože. Nič ni govoril. Ponavljal je le neka
imena, kakor da bi klicel otroke, nato pa izdihnil.

Kmalu ko so pokopali vojaka, je zbolela babica. Za
njo še mama. V dobrem tednu sta obe umrli. Pobrala
ju je pegavica, ki so jo zanesli umikajoči se vojaki iz
Srbije. Takrat je v Črni gori pomrlo mnogo ljudi.

Marica je ostala sama. Le medlo se še spominja
tistih dni. Verjetno bi jih čas že zdavnaj zbrisal, da
jih ni vklesalo vanjo trpljenje. Edino, kar je ostalo
še ne petletnemu otroku, je bila koča in ovce, ki so
jo hranile. Skoro vsak dan je z gručo večjih otrok
odhajala na Cetinje in prosjčila kruh pri tujih vo-
jakih, ki so zasedli mesto.

Osemletno jo je ob koncu vojne vzel k sebi čika
Pero. Ne zaradi usmiljenja, ampak zato, ker se je po-
lakomnil babičinih ovc in zemlje. Delati je morala
kakor odrasli. Mučil jo je pa še drugače. Pretepal jo
je in jesti je smela le enkrat na dan. Rad bi se je
znel. Hotel je, da bi otrok shiral in umrl. Potem bi
bila otrokova zemlja njegova. In ovce bi bile nje-
gove. Po bogastvu — če smemo tako imenovati tam-
kajšnjo revščino — bi bil drugi v naselju. Takoj za
Ahmedom Selimbegovićem, edinim muslimanom v va-
si. Le zakaj je njegov oče držal s Črnogorci in ga
zato ob osvoboditvi leta 1878 niso izgnali?

Celo leto jo je trpinčil. Otrok je hiral. A shiral
ni. Od gladu in udarcev ni hotel umreti. Še danes po
štirinajstih letih Marica ne ve, kako se je zgodilo, da
je pobegnila in bežala prav po tej cesti, vklesani v
živo skalo in tako ozki, da so morali zdaj z avtomobi-
lom nazaj na umikalno mesto, ko so zagledali pred
seboj natovorjenega oslička.

Obstali so. Oslič, obložen s tovorom, je stopical po-
časi. Detektiv Stevo Radojević je postajal nestrpen.
Odpel je okno in pozval kmeta, naj pošene hitreje.
Ta pa kakor da bi ga ne slišal. In kakor nalašč, se
je ustavila še žival.

— Slišiš, teslo! Poženi osla!

Kmet pa je stal ob osliču in strmel v črno lakirani
avtomobil. Le redkokdaj ga je videl.

Kmetova brezbriznost je uezila Steva Radojevi-
ća. Istopil je, ne da bi zaprl vrata. Z naglimi koraki se
je bližal kmetu. Ta pa kakor da bi ga ne videl.

Zrak, ki je skozi odprta vrata planil v avtomobil,
je prebudil Marico iz otopenosti. V njej se je porodila
drzna misel na beg.

Zdaj ali nikoli!

Oči so bliskovito preletele pokrajino.

Blaznost! Kam naj pobegne? Desni rob ceste je
navpično odsek in v globino, levi pa je prav tako nav-
pik v kršni breg izsekana stena.

Stene so se ji lomile v očeh:

Beg je nemogoč!

Misel pa ji je prišepetavala:

Edina prilika!

Prepadne skale so kričale:

Blaznost! Blaznost! Beg je samomor!

In vendar! Zakaj bi se bala smrti? Ali je ne čaka
tudi v Glavnjači, kamor jo peljejo? Mnogi komuni-
sti, ki so jih zadnja leta zaprli, so umrli po ječah.
Verjetnost, da bi prišla iz Glavnjače živa, je skoro
manjša, kakor če se pošene v prepad pod cesto. In če
jo v globočini čaka smrt, ali ta ni morda lepša, kakor
smrt med vlažnimi sivimi stenami zaporov...

Detektiv Stevo Radojević se je ustavil ob kmetu.
Opazila je, da ga njegov poklicni kolega Jovo Perić
radovedno spremlja z očmi. Da! Celo nasmiha se.
Verjetno ga zabava Stevova nestrpnost. Morda celo
to, da se kmet detektiva ni ustrašil.

Zdaj se prepirata. Kmet dopoveduje gospodu — ka-
kor imenuje detektiva, — da je njegovo vozilo pre-
široko za črnogorske ceste in bi bilo boljše, da bi go-
spod ostal z njim doma.

Marici se je zdelo, da prihaja ta prepir kakor od
daleč. Z očmi je neopazno merila daljavo do roba ce-
ste.

Dva bliskovita koraka! Blikovita, da bi za hip elektrizirala detektiva in ju priklovala na mesto. Nato...

Kaj bo nato, tega ni mogla vedeti. Morda smrt, morda svoboda?

— Osel ni avtomobil, gospod. Če se ustavi, ga je treba potrpežljivo počakati... še to je slišala kmeta in se pognala.

Izenaden, bliskovit skok in pogoltnil jo je prepad.

— Stevo! — je kriknil detektiv v avtomobilu.

Stevo Radojević se je bliskovito obrnil. Videl je le še mikavno telo jetnice, kako je zaplavalo v globino pod cesto.

Odrevenel je. Le za drobec sekunde, potem pa se je pognal prav tako naglo kakor pravkar pobegla komunistka proti robu ceste in obstal. Pod njim je zazijala kakih sedem metrov globoka praznina. Ob njem sta se skoro istočasno znašla Jovo in šofer. Pognati se za jetnico se ni upal nihče. Videli so le, kako drsi po snegu med kršjem navzdol. Zaman so streljali za njo. Krogle je niso dosegle.

Osel se je prestrašil strelav. Naglo se je premaknil. Tudi kmet je pohitel za njim. Strelji so mu povedali, da je s svojim oslom pomagal pobegniti neki nevarni osebi in zdaj bi se lahko srd detektivov izlil nanj. Čudno se mu je zdelo le to, da je niso gnali orožniki peš. Je že morala biti zelo nevarna, da so jo peljali z avtomobilom, je premišljal in se podvizal, da bi bil čimprej daleč proč.

Detektiva pa se za kmeta nista menila. Pobeg jetnice ju je tako iznenadil, da sploh nista razmišljala, kako je moglo priti do tega. Misli sta le, kako bi ubežnici prestregla pot. Cesta je bila serpentinasta in menila sta, da ji bosta prestregla pot in jo ujela nekaj sto metrov niže, če ne živo, vsaj mrtvo.

Ko se je pognala v prepad, ni bil tako globok, kakor je bila mislila. Mehki snežni zamet, na katerem je pristala, jo je obvaroval vsake poškodbe. Hitro se je izmotala iz snega in se kakor riba pognala po strmini navzdol. Ko je zaslišala strele, se je nasmehnila. Vedela je, da detektiva ne upata za njo.

Med borovci, ki so se krivili nad cesto, se je ustavila. Že je kanila iti na cesto, a se je premislila. Lahko bi šla v kakih deset kilometrov oddaljeno mestece. Toda tam ni bilo nobenega tovariša. Morala bo čez vso Črno goro v Kotor. Tam so bili najzanesljivejši tovariši. Do Kotora pa je bilo dobrih sto kilometrov.

Sto kilometrov za zdravega in dobro nahranjenega človeka, ni tako strašanska daljava. Za oslabelega v zaporu in človeka, ki se mora ogibati strnjjenih naselij in prometnih poti, pa se poveča za trikrat ali še več. Že sedaj, ko je komaj pobegnila, je bila do smrti utrujena.

Občutje svobode, ki jo je navdajalo, ko je drsela po strmini in je policijski strelji niso dosegli, se je razblinjalo. Zajelo jo je malodušje. Počutila se je neobgledeno kakor takrat, ko je — otrok — pobegnila čiki Peru in prav tako obstala pred strmimi nazobčanimi gorami. Štirinajst let je že od tega, toda groza pred skoro neprehodnimi, s kozjimi stezami prepredenimi planinami je ostala ista. Bila je ujeta v gorski gmoti, ki jo je razpolavljal globoka soteska. Tam daleč spodaj je bobnela neukročena divja reka. Bobnenje je tako močno odmevalo od skal soteske, kakor da se bo pravkar porušila in bo vanjo zgrmela vsa ta gorska gmota in odnesla s seboj to neobgledeno človeško bitje, ki zdaj neurejeno in z grozo razmišlja, kam naj se reši iz te grozeče divjine, ki ji je prej tako dobro dala zavetje, a jo zdaj, brezdušna, hoče uničiti.

Iz nemoči in malodušja jo je vrglo bližajoče se drdranje avtomobila. Nevarnost pred zasledovalci ji je v glava novih moči. Naglo se je umaknila skozi borov gozd in se začela vzpenjati na pobočje hriba.

Drdranje avtomobila je nenadoma utihnilo.

— Ustavili so se. Za mano bodo šli, — jo je preblisnilo.

Še hitreje je stopila. Bilo ji je, kakor da se bo vsak čas zrušila in zadušila. Le gon po samoohrani jo je gnal dalje.

Vztrajati! Bežati! Bežati!

Hitela je navkreber.

Še deset korakov in bo na vrhu.

Vrh! Vrh! Še pet korakov! Še pet... in zamegnilo se ji je pred očmi. Pot ji je zaprla nova strmina. Še bolj strma. In morda prav tako yarljiva kakor pobočje, ki ga je prehodila.

Znoj ji je curkoma lil po telesu. Noge so postajale vedno bolj težke. Kakor prirasle k zemlji. Zmanjkovalo ji je moči.

Samo za trenutek se bo ustavila. Samo za trenutek bo sedla in se odpočila. Samo za trenutek! Kakor takrat, ko je bila otrok.

Kakor takrat... Ali niso takrat, ko je bežala od krutega čike Pera, drobne noge lažje prenašale naporno pot?

Da. Lažje je bilo takrat. Nihče je ni preganjal. Čika Pero je moral biti celo vesel, da je šla. Ni šel k orožnikom, da bi jo ujeli in pripeljali nazaj. Ni bil neumen. Zdaj je bila zemlja in njenih dvanajst ove njegovih.

Marici do te zemlje nikoli ni bilo. Že zdavnaj je pozabila nanjo. Sedaj pa se je nenadoma spomnila (v položaju, v kakršnem je bila) starega doma. Vrnila se bo in Pero ji bo moral pomagati. Ne bo ostala pri njem. Pomagati pa ji bo moral, da se izkoplje iz tega položaja in se umakne.

Kam? V Jugoslaviji ne bo mogla obstati. V inozemstvo bo morala. V zadnjih štirih letih že drugič.

Pero bo lahko gospodaril naprej po svoje. Ne bo ostala pri njem. Poti z njim in s starim življenjem so se prelomile že pred štirinajstimi leti, ko je priprosjala do Kragujevca, tistega mesta, kjer je pred dvaindvajsetimi leti živela in delala njena mama, doživela razočaranje s tistim inženirjem in rodila njo. Njej, Marici, pa je to mesto začrtalo drugo pot.

Ko je priprosjala od hiše do hiše preko Srbije do Kragujevca, je nekoč potrkala na vrata svetle gosposke hiše. Odprl ji je gosposko oblečen človek. Prosil je miloščino. Gospod je segel v žep in ji dal dinar. Že je hotel zapreti vrata, a kdo ve zakaj se je premislil in povprašal otroka:

— Ali si ciganka, da prosjačiš?

— Ne, — je odgovorila. — Črnogorka sem.

— Črnogorka? — se je začudil gospod.

— Da.

— In tu v Kragujevcu? — se je še vedno čudil.

Marici je bilo žal, da se je izdala. Gospod jo bo gotovo naznanil orožnikom in ti jo bodo odvedli nazaj do čike Pera. Zato se je spomnila mame in seba in rekla:

— V Kragujevcu sem se rodila.

— In praviš, da si Črnogorka.

— Da. Mama je bila iz Črne gore in je tu delala.

— Tako? In mama te pusti prosjačiti?

Te besede so jo zbolele. Bogati gospod seveda ne ve, kaj je beda. Vsega ima dovolj. Ona pa — bedna stvarca — se mora potikati od kraja do kraja in prosjačiti. Ko bi gospod preživel en sam njen dan, bi ne rekel prejšnjih besed.

Najraje bi mu to povedala, a je molčala. Gospod pa jo je povprašal:

— Kje imaš mamo?

— Mamo? Umrla je kmalu za babico. Takrat jih je v Črni gori veliko pomrlo.

— V Črni gori? A rekla si, da je bila mama tu?

— Seveda. Ko pa je bila vojna, se je vrnila k meni in k babici.

Povedala mu je mamimo zgodbo, kolikor jo je takrat poznala. Bila je kratka. Le medlo se je spominjala mame.

(Se nadaljuje)

PO JEDI . . .

Kratek počitek po jedi ne smemo smatrati za slabo razvado ali pomehkuženje. Popolnoma drugačno je kosilo, ki mu sledi počitek, pa če je še tako kratek, saj koristi zdravju, prijetnemu telesnemu občutju in tudi s tem našemu izgledu.

Znano je, da je za vsak delovni proces telesa potreben kisik. Rdeča krvna telesca so transporterji kisika po telesu. Če je trenutno nek telesni organ obremenjen z delom, razumljivo potrebuje več kisika kot običajno. Rdeča krvna telesca morajo pogosteje in hitreje dovajati kisik. Tako je tudi na primer z želodcem, ki ga pri kosilu napolnimo s hrano, da jo predeluje naprej. Z vsemi razpoložljivimi sredstvi se mora želodcu dovajati čim več kisika, da lahko zadovoljivo in uspešno opravi svojo nalogo. Pri mirujočem telesu to ni nikak problem, saj so vsi ostali organi telesa sproščeni pri počivanju po jedi in ne zahtevajo nobenih dodatnih pošiljk kisika. Drugače pa je seveda, če takoj po jedi nadaljujemo s kakršnim koli delom. Rdeča krvna telesca morajo kisik istočasno transportirati na različna mesta in želodec dobi samo manjši del tega, kar pravzaprav potrebuje. Želodec in s tem v zvezi celoten prebavni sistem ne more normalno delovati in zadovoljivo opraviti svoje važne naloge oskrbovati telo s snovmi, ki so potrebne za normalen obstoj telesa. Zaradi tega pride do pojave utrujenosti in prebavnih motenj, če pa se tako obremenjevanje telesnih sil skozi daljši čas stalno dogaja, lahko povzroči resne motnje in posledice zdravju. Prav iz teh razlogov tudi branje med jedjo ni priporočljivo, saj predstavlja dvojno obremenitev telesa. Kisik mora biti dovajan možganom v prekomerni meri, ki bi jo lahko s pridom izkoristila kisika potrebna želodec in črevesje.

Pravilno zalivanje sobnih cvetic

Vsaka dobra in vzorna gospodinja se ponaša tudi z nekaj lončki skrbno negovanih cvetic, ki so lep in poživljajoči okras vsakemu stanovanju. Tudi le malo je gospodinj, ki jim res zadovoljivo uspevajo občutljive cvetlice v lončkih. Krivda za neuspevanje je v najpogostejših primerih nepravilno zalivanje.

Pogostokrat se cvetlice zaliva samo v podstavku pod lončkom, iz katerega se zemlja napaja z vlago. Zgornja plast zemlje pa pri tem ponavadi ni nikoli dobro premočena, kot pri zalivanju od zgoraj. Priporočljivo je torej zalivati samo od zgoraj.

Zalita voda mora po kratkem času skozi luknjico lončkovega dna izteči. To dejstvo za

pravilno nego cvetlice pa lahko tudi vara, kajti če je zemlja zelo presušena, steče voda skozi kakor skozi rešeto. Pri zelo zasušeni zemlji je treba cel lonček za nekaj časa potopiti v večjo posodo z vodo, kjer naj ostane toliko časa, dokler ne prenehajo zračni mehurčki.

Pri zalivanju je tudi zelo važno, da zalivamo s postano vodo, ki ima isto temperaturo, kot prostor v katerem se cvetlica nahaja.

Na noben način pa lonček ne sme stati v podstavku, ki je stalno ali dalj časa napolnjen z vodo. Voda se ne samo neprijetno usmrači in škoduje zemlji, temveč povzroči tudi gnitje korenin, nastanek zelene plesni in privablja tudi različne zajedalce.

Večina sobnih rastlin zahteva tudi večjo vlažnost zraka, kot smo jo navajeni ljudje. Tudi temu lahko odpomoremo, če na preprost način napravimo „klimatsko napravo“ okoli cvetličnega lončka. Čez podstavek, v katerem stalno pustimo vodo, namestimo dvoje paličic, na katere položimo cvetlični lonček. Na ta način voda stalno izhlapeva in povečana vlažnost zraka, ki prihaja direktno na spodnjo stran lista in oživlja rast cvetlice.

ELEGANCA

Kaj je eleganca? Eleganca je nositi hermelinski plašč tako lahkotno, kot bi bil jutranja halja in jutranjo haljo nositi s tako polno nobleso, kot bi bila hermelinski plašč.

Zmerom urejena in vzorna stara gospa je rekla svoji nečakinji: Vsaka ženska mora biti zmerom tako skrbno in ljubko oblečena, da lahko mirne vesti vsak čas in na vsakem kraju pade v nezavest.

Lepa nova obleka mora biti pridobitev, tudi če nas nihče v njej ne vidi, če pa gremo v njej med ljudi, naj v okolje, kamor gremo, tudi pristoja, ne pa samo zato, ker je stara boleka premalo dobra za to.

Krivuljast in postrani rob na nogavicah zatemni še tako lepe noge.

Zagotovljen uspeh tudi v najstarejši obleki: sijoč nasmeh in sveža cvetlica zraven.

DROBNI NASVETI

Stara zobna ščetka nam pride zelo prav med čistilnim priborom. Z njo lahko neprimerno skrbneje in temeljiteje namažemo čevlje s kremo. Pri čiščenju stanovanja je sijajen pomočnik pri vogalih in drugih težko dostopnih mestih, ki jih z običajno krtačo ne dosežemo.

Če ne prenesemo več enakomernega kapljanja pokvarjene pipe privežemo nanjo samo nit po kateri voda neslišno drsi, najbolje pa je seveda, če pipo takoj popravimo.

Kopalna obleka, s katero smo se kopali v morju, po končanem dopustu temeljito in večkrat splaknimo s tekočo vodo, drugače bo sol razjedla tkanino.

Madeži sadja se pri občutljivih tkaninah. kot je svila in volna, odstranijo s špiritom, ki ga nekoliko razredčimo z vodo, pri ostalih tkaninah pa madeže zribamo z limoninim sokom ali polijemo z vročo vodo.

Ne samo običajno usnje, tudi lakasto in najfinejše usnje lahko z ricinusovim oljem ohranimo prožno in mehko.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

So naočniki proti soncu potrebni ali ne?

Spet se nam bližajo poletni dnevi in če nam bo vreme naklonjeno, bo žarkega sonca dovolj. Milijone ljudi po vsem svetu bo v ta namen kupovalo naočnike proti soncu, naočnike vsemogočih oblik in barv.

Ponavadi pa ljudje ne vedo, kakšne vrste temnih naočnikov naj kupijo in skoraj nihče ne zna oceniti, kaj in kakšni naočniki so koristni in kakšni bodo morda celo škodljivi za njihove oči. V pre mnogih slučajih je za nakup naočnikov odločilna njihova oblika in modna novost, vse drugo pa ni važno, čeprav v neštetih slučajih prav najcenejša in najskromnejša očala nudijo zaščito pred soncem, le če so dovolj temna.

V številnih državah so v zadnjih letih izvršili vrsto raziskovanj na tem področju in ni slučaj, da so prav ZDA prevzele pri tem vodilno vlogo, saj je tu potrošnja temnih očal naravnost presenetljiva.

Že v začetku minule vojne so v Washington prihajala vse češča poročila o nočnih nesrečah v ZDA, pa tudi drugod po svetu. Šlo je za prometne nesreče na kopnem, na vodi in v zraku in preživeli so izjavljali, da so izgubili iz vida signalne naprave in, da se jim je meglil pogled.

To je dalo povod za obsežna raziskavanja na skupini mornarjev v Floridi. Grupa zdravnikov je raziskovala vid pod nočnimi pogoji in nekatere stvari so bile takoj razjasnene. Skupina mornarjev, ki so preživeli daljši čas pod močnim floridskim soncem, so bili zarjaveli od sonca in popolnoma zdravi, toda ugotovilo se je, da so ponoči zelo slabo videli. Za primerjavo so preizkusili še skupino ljudi iz New Yorka, ki so največji del svojega življenja preživeli v umetni razsvetljavi in v senci visokih zgradb. Ugotovilo se je, da ta skupina ponoči neprimerno bolje vidi, kot prva skupina.

Pregled posadke neke opazovalne pomorske baze na Road Islandu je pokazal, da vsa posadka ponoči zelo slabo vidi, kar je povzročilo pravcati preplah, saj so bili v posadko izbrani prav ljudje z izrednim vidom. Šele čez čas so razkrili, da je dva dni pred pregledom zapadel sneg, ki ga je posadka odstranjevala pri dovolj močni sončni svetlobi. Podobni pojavi so zabeleženi povsod, kjer se močni sončni žarki odbijajo od peska, vode ali snega in zmanjšujejo občutljivost človeškega vida, s tem pa tudi vidljivost ponoči.

Če hočemo v majhno steklenično vlti tekočino pa nimamo pri roki primernega lija, vzamemo jajčno lupino, s šivanko za volno skozi njeno dno previdno predremo luknjico in nadomestilo za lij je tukaj.

Sledovi potu na oblačilu se odpravijo, če jih očistimo z rastopino štirih delov špirta in enega dela salicilne kisline.

Sicer pa se lahko vsak sam prepriča, kakšne so posledice za oči pri kakršnemkoli delu na soncu in v okolju, ki močno odbija sončne žarke. Raziskavanja so seveda po vsem tem dokazala nujnost nošenja temnih naočnikov, vendar je bilo treba v zvezi z njimi rešiti še mnoge probleme. Izkazalo se je, da nekaj ur dnevnega dela na močnem soncu brez temnih naočnikov v nekaj dneh zmanjša občutljivost vida za 50%. Ako se to izpostavljanje soncu nadaljuje, lahko znaša zmanjšanje občutljivosti vida tudi do 90%. Vendar se je ugotovilo, da to zmanjšanje občutljivosti vida ni stalno, temveč, da traja le določen čas, nato pa upade. Po tednu dopusta na morju, ki smo ga preživeli v glavnem na soncu, postane občutljivost oči in vida spet normalna šele čez nekaj tednov ali celo mesecev. Podoben slučaj je pozimi pri smučanju. Če v takih slučajih ne zaščitimo oči pred soncem, so posledice prevelikega obremenjevanja tako komplicirane in občutljive naprave, kot je človeško oko, lahko zelo škodljive za zdravje, da o glavobolu in splošnih znakih utrujenosti sploh ne govorimo.

S poizkusi so ugotovili, da samo dovolj temna očala preprečujejo izgubo vidljivosti. Le naočniki, ki absorbirajo (odvzamejo) 80—90% svetlobe, so koristni in učinkoviti. Mnogo se je razpravljalo tudi o naočnikih, ki absorbirajo infra žarke in ultravioleto žarke, toda ugotovilo se je, da oko samo poseduje zadostno zaščito proti tem nevidnim žarkom. Izguba vidljivosti je posledica v glavnem le prevelikega izpostavljanja očesa močnim svetlobnim žarkom.

Pri preizkušanju dragih specialnih in najcenejših, skromnih naočnikov so ugotovili, da bistvene razlike ni med njimi. Lepo oblikovani dragoceni naočniki bodo morda udobnejši in vam bodo boljše pristojali, nimajo pa prav nobenih drugih prednosti pred cenenimi običajnimi naočniki.

Kakor se vidi po dosedanjih raziskavah, barva stekla sploh ni važna. Poglavitno je samo, da je dovolj temna in da absorbira vsaj 80% svetlobe ne glede na barvo, ki si jo pač lahko vsak izbere po svojem okusu. Vendar barvana stekla gotovim ljudem izmaličijo naravne barve, zato pri nakupu temnih naočnikov preizkusite barvo na primer na prometnih signalih in za tiste, ki vam najbolj odgovarjajo, se odločite, toda le, če so dovolj tem-

na. Kljub temu pa tudi s temnimi naočniki ni priporočljivo gledati naravnost v sonce, kajti roženica in mrežnica sta sicer zaščiteni pred žarki, občutljiva zenica pa lahko vseeno utрпи veliko škodo, katere rezultat je lahko delna ali celo popolna slepota.

Po vsem tem je torej na vsak način priporočljivo nositi zaščitne temne naočnike proti soncu, seveda le takrat, kadar so oči resnično izpostav-

ljene neposredni močni ali odbijajoči se sončni svetlobi. Nosite pa le dovolj temna očala, ki odgovarjajo le tedaj, če skozi nje pogledate v ogledalo pa ne vidite lastnih oči. Nosite tudi očala, ki so dovolj velike in ne vidite mimo njihovega roba. Le tako bodo vaše oči zaščitene in obvarovane pred škodljivimi vplivi premočne svetlobe, vam samim pa zagotovljen prijeten občutek.

K. I.

Miha Klinar:

Nočna izmena

Od spanca dnevnega še krmežljave
oči prebodel je ognjeni žar
in plinast zrak ogrnil je postave,
toneče kakor v zarjaste daljave
ob siju ognja, plinov in sopar.

Jeklarna sope v ognju zadušljivo,
boleče v pljuča se zajeda plin,
žerjav prodira skoz soparo sivo;
večer pozabljen je, ki je vonjivo
dehtel na cesti kot cvetoč jasmin.

Pozabljene so zvezde, ki razsule
nocelj so kakor iskre se v vsemir,
nato pa obvisile in zasnule
svoj svetli sen, kot da bi tu na dnu le
sanjarijo življenje venomer.

A tu življenje v žgočem znoju teče
in z znojem si utira v celo pot,
obliva v slanah curkih vsako pleče,
iz ure v uro bolj kot ogenj peče,
jekleni ogenj, žgoč od vsepovsod.

Obrvi in trepalnice izžiga
in sili kri v robove trudnih vek,
prot jutru težkih bolj kakor veriga
žerjava, ki ponovico zdaj dviga —
šarž ob martinovki številka 5.

Ko svita se, odtuli šihrt sirena
in v urin števec, razpolovljen v šest,
zazre utrnjeno se vsa izmena;
še le hlad jutranji vzravna ramena
ob bledem siju ugašajočih zvezd.

KULTURA IN PROSVETA

„STILMONDSKI ŽUPAN“ NA ODRU JESENISKE „SVOBODE“

V sredi marca je po dolgem času spet oživel oder DPD „Svoboda“ v Sindikalnem domu na Jesenicah, čeprav žal ob majhni udeležbi gledalcev. Pa nič zato, saj so igralci dali svoje, ne glede na to, za Jesenice ne preveč častno resnico. Zelo zanimiva in primerna igra „Stilmondski župan“, na Jesenicah še ni poznana. Dejanje, ki ga prikazuje igra je kot nalašč za nas, ki smo preživeli leta okupacije, saj čeprav so že daleč za nami, je prav, da se jih od časa do časa spomnimo. Nima smisla opisovati zgodbe, ki jo prikazuje igra, pač pa je boljše reči nekaj besed o igralcih, ki so svoje vloge odigrali odlično. Pripravili so pravo iznenadenje, saj če jih ne bi poznali, bi težko verjeli, da so to igralci - amaterji. Igrali so ne samo z besedami in gibi, pač pa z vsem telesom kazali notranje nazpoloženje svojih junakov, njihovo bol, razočaranje in veselje, z eno besedo — ves njihov duševni boj, nemir in umiritev. Z našimi pojmi običajnih gledalcev je vse to težko ugotavljati in ponavadi vse to izrečemo s kratko ugotovitvijo: „Lepa igra je bi-

la“. Tudi to je priznanje igralcem in režiserju, vendar je prav, če tudi vsaj poizkušamo pogledati igralce globlje in si pridočimo vso njegovo uporno borbo in požrtvovalno in vztrajno učenje za obvladanje vloge, saj mora igralec ponavadi igrati po značaju sebi popolnoma nasprotno vlogo. Najbolje je bila odigrana vloga poročnika Ottona, skoraj nič slabše vloga Belle, vloga oficirja komandanta itd. Torej še enkrat — v celoti so se zelo potrudili in uspeli.

S to igro gredo lahko brez skrbi na gostovanja in tudi doma naj bi si jo ogledalo čimveč ljudi, saj je škoda kaj takega zamuditi. Seveda diha iz igre tudi režiser in pri natančnem opazovanju smo lahko ugotovili, kje je imel največ težav. Bil je vztrajen in uporen, zato mu gre vsa pohvala kot tudi vsem igralcem in bilo bi le želeti, da z vztrajnim delom in trdnostno voljo oder jeseniške „Svobode“ resnično zaživi. Mi pa bomo hodili gledat in tako dali priznanje za trud vsem onim, ki ustvarjajo in nudijo kulturno razvedrilo našim delovnim ljudem.

Nasvidenje še pri drugih igrah!

A. Z.

TEDEN KULTURNIH PRIREDITEV . . .

. . . je na Javorniku uspel . . .

DPD „Svoboda“ na Javorniku je v počastitev desete obletnice osvoboditve organiziralo skupno z ostalimi množičnimi organizacijami v prvi polovici maja Teden kulture. Vabilu za sodelovanje so se odzvale vse množične organizacije terena, kakor tudi številna društva iz daljne in bližnje okolice, tako, da je uspelo sestaviti program, kakršnega Javornik doslej še ni videl.

V nedeljo, 8. maja se je s koncertom godbe na pihala in telovadnim nastopom TVD „Partizana“, kjer je nastopilo 150 telovadcev začel Teden kulture, zvečer pa je bila oficialna otvoritev s premiero spevoigre „Pod to goro zeleno“. Ob tej priliki so se spomnili tudi 25. obletnice obstoja in delovanja igralske družine, ki je začela s svojim delom v času prav najhujšega terorja vladajočega režima bivše Jugoslavije. Prva odrska predstava javorniške „Svobode“ je bila v sezoni 1930-31 in to pri svečah, ker so takratne oblasti hotele preprečiti uprizoritev z ukinitvijo električnega toka.

V ponedeljek je bila spominska svečanost pri spomeniku padlim borcem, zvečer pa „Večer slovenske Moderne“, ki so ga pripravili člani dramskega odseka s recitacijami del Murna, Ketteja, Zupančiča in Cankarja, moški pevski zbor pa s pesmimi Adamiča, Prelovca in Deva.

V sredo in četrtek sta si sledili dve igri in sicer mladinska spevoigra „Alenka išče srečo“, ki jo je izvajala mladina nižje gimnazije in člani dramske družine, nato pa Cankarjevi „Hlapci“ v izvedbi gostujoče igralske družine DPD „Svobode“ iz Bohinjske Bistrice. Obe predstavi sta bili s strani publike toplotno sprejeti.

V četrtek je ob velikem zanimanju sledil nastop tamburaških zborov iz Lesc, Bohinjske Bistrice, Blejske Dobrave, Jesenic in Javornika, nad vse lep uspeh pa je v petek dosegla igralska družina KUD „Partizan“ iz Podnarta z dramo M. Feldmana „Iz temnih dni“. Odlična uprizoritev gostov je tako navdušila gledalce, da so jih ponovno zahtevali na oder, kar se na Javorniku le redko zgodi. Po vsej pravici lahko rečemo, da je bil to najlepši in nepozaben večer v Tednu kulture.

V soboto je bil svečan sprejem članov bratskega društva „Svobode II.“ iz Trbovelj, ki so ob prihodu na Javornik položili venec k spomeniku padlim borcem in zapeli žalostinko. Ob prisotnosti številnih gostov in domače publike je bila zvečer slavnostna seja in razvitje društvenega prapora, ki mu je kumoval predsednik Zveze „Svobod“ tov. Ivan Regent. Sledil je slavnostni koncert pevskih zborov iz Bohinjske Bistrice pod vodstvom tov. Grma, iz Blejske Dobrave pod vodstvom enega najstarejših gorenjskih pevovodij tov. Jerama in mešani 70 članski mešani pevski zbor iz Trbovelj pod vodstvom tov. Ponikvarja. Spored so zaključili javorniški pevci pod vodstvom tov. Mejača.

V Tednu kulture je bila tudi odprta razstava Zveze borcev, ki si jo je goledalo z zanimanjem več tisoč ljudi. Gostje iz Trbovelj so preživeli dva dni v železarskem revirju, žal pa je slabo vreme onemogočilo izlet na Pristavo. Vendar so bili gostje nad vse zadovoljni saj v svojem vabilu, ko vabijo javorniško „Svobodo“ v goste v Trbovlje za 29. novembra pravijo: „Prijetno iznenadeni nad prisrčnim in tovariškim sprejemom, ki se je razvil v mogočno manifestacijo delavske kulture dveh proletarskih revirjev, je ostal v srcih članov našega društva nepozaben. Ni besed s

katerimi bi lahko izrazili zahvalo za preživete ure med Vami, za Vaše gostoljubje in tovarištvo, ki je ob našem prvem gostovanju prav gotovo pogrnalo globoke korenine, z željo nas vseh, da se gostovanja uvedejo kot stalna oblika sodelovanja med našimi društvi. Nepozabni so spomini na vse preživeto, kakor je tudi veselo pričakovanje, da se zopet snidemo v Trbovljah“.

Ob tej priložnosti se uprava „Svobode“ najtopleje zahvaljuje vsem, ki so pripomogli k uspehu Tedna kulture, številnemu občinstvu in vsem, ki so radovoljno stavili na razpolago svoja stanovanja drugim gostom iz Trbovelj. Teden kulture na Javorniku je nov dokaz kulturne moči in delavske zavednosti javorniških železarjev, ki obetajo še novih in lepih uspehov.

. . . in tudi na Jesenicah je dosegel svoj namen

Tudi jeseniška „Svoboda“ je v dneh od 27. maja do 4. junija priredila svoj Teden kulturnih prireditev, ki ga je pričela s slavnostnim članskim sestankom in otvoritvijo razstave „Dolika“. Razstava, ki sicer ni dosegla uspeha, kakršnega smo bili v preteklosti vajeni, zgovorno prča o uspešnem delu likovne sekcije in razvoju njenih članov, še zgovornejše pa kriči po nujnem primernem razstavnem prostoru, ki bi ne koristil samo pridnim Dolikovcem temveč tudi vsem sličnim kulturnim prireditvam, ki jih je na Jesenicah vse premalo.

V naslednjih dneh so si poleg promenadnega koncerta godbe na pihala, predavanja tov. Sergeja Vošnjaka in pevskega koncerta moškega in mešanega pevskega zbora jeseniške „Svobode“, sledile številne predstave lutkovne igrice „Moja in živali“ in drame „Stilmondski župan“. Prav te prireditve so dokazale, kako nujno in potrebno je delo „Svobode“ pri kulturnem dvigu našega delovnega človeka. Uspela uprizoritev „Stilmondskega župana“ je privabila številne gledalce, ki morda še nikoli niso bili v gledališču in mu bodo odslej posvečali več pažnje, ljubka lutkovna igrica „Moja in živali“, ki so si jo ogledali tudi odrasli, pa je ponovno dokazala nujnost obstoja te sekcije, ki nudi najmlajši publikli lahko veliko lepega in dobrega. Višek vseh prireditev je predstavljval v petek zvečer nastop folklorne sekcije, ki nosi naslov Gorenjski ansambel narodnih plesov. Večer folklore sta s pevske vložki izpopolnjevala pevca tov. Klečeva in tov. Rotar. Zanimanje za ta nastop je bilo tako veliko, da je bila vsa dvorana Delavskega doma s stranskimi prostori vred premajhna. Na vsak način pa folklorna skupina zasluži za svoj program gorenjskih, vojvodinskih, bunjevačkih in drugih jugoslovan-skih plesov vse priznanje in ima, če bo nadaljevala s svojim delom tako kot doslej, vse pogoje, da se razvije v prvorazreden ansambel.

V soboto zvečer je bil z zaključno akademijo in družabnim večerom končan Teden kulturnih prireditev jeseniške „Svobode“, v katerem se je vsak odsek predstavil s svojim delom in uspehi in tako v celoti lepo počastil 10. obletnico osvoboditve. Prav ob tej kulturni akciji jeseniške „Svobode“ se je dokazala nujnost takšnih prireditev, ki lahko samo koristijo splošnemu dvigu kulturne ravni delovnega človeka. Obisk je bil v celoti sicer lep, toda spričo dejstva, da so bile vse prireditve brez vstopnine, bi bil lahko boljši.

PREPREČUJ OBROTNE NEZGODE!

Mestno gledališče na Jesenicah je zaključilo deseto sezono

Z zadnjo uprizoritvijo operete „Melodije srca“ in zaključno ponovitvijo komedije „Vozel“ je sredi junija Mestno gledališče Jesenice zaključilo svojo deseto sezono. Nameravano gostovanje na Koroškem je zaradi tega, ker ni bilo dovoljenja avstrijskih oblasti, odpadlo, čeprav je gostujoča skupina na Koroško prišla, kot je bilo dogovorjeno.

Tako je jeseniško gledališče uprizorilo v letošnji sezoni 8 premier in skupno s ponovitvami iz lanske sezone 84 predstav, od katerih jih je bilo na Jesenicah 78, šest predstav pa na uspešnih gostovanjih v Radovljici, Kropi, Mežici in Ravnah ter v Kranju. S tem je gledališče doseglo svoje običajno povprečje in s svojim delom dalo ponoven dokaz žive in plodne gledališke dejavnosti železarskih Jesenic, saj se je z nekaterimi uprizoritvami prav letos močno dvignilo nad amatersko povprečje. Po drugi strani pa publika ni izpolnila svojih pričakovanj, saj je bilo v pretekli sezoni vseh obiskovalcev komaj 17.000, povprečje obiska na predstavo pa je od lanskih 262 padlo telos na 197 obiskovalcev. Kje so vzroki za to ne preveč razveseljivo dejstvo, bi pokazala šele natančna analiza, na vsak način pa še čaka gledališče samo, kakor tudi naše prosvetne forume in množične organizacije obilo dela, preden bodo vsi naši ljudje znali vrednotiti in ceniti kulturne dobrine kot sredstvo za širjenje občega znanja, razgledanosti in vzgoje.

Za bodočo sezono je gledališče že pripravilo svoj okvirni in tudi delovni repertoar. Jeseni letos bo poteklo tudi deset let, kar se je nekaj mesecev po osvoboditvi razgrnila zavesa jeseniškega gledališča z uprizoritvijo Cankarjevega „Pohujšanja v dolini Šentflorjanski“ in se odtelej kljub številnim težavam in različnim problemom s pridom in uspehom odpirala vseh minulih deset let. Gledališče bo ta dogodek v okviru desete obletnice osvoboditve slovesno počastilo s po-

novno uprizoritvijo „Pohujšanja“ in predvidenim gledališkim tednom.

Za novo sezono ima gledališče, kljub zelo okrnjenim in minimalnim finančnim sredstvom bogat in pester program. Pri tem naj dodamo, da je subvencija, ki jo skupnost daje gledališču, v resnici subvencija gledalcem, saj bi s vstopnino, ki je običajna v velikih gledališčih in seveda ob istem obisku, skoraj lahko izhajali tudi brez nje. Ker pa je v interesu družbe, da zagotovi čim večjemu krogu možnost kulturnega razvedrila, s čim nižjo vstopnino, je seveda subvencija nujna. Prav ta pa je letos, kljub znatno višjim cenam zlasti potrošnega materiala, celo nižja kot lani, tako, da je in bo tudi v bodoče vse gledališko delo v znamenju skrajnega varčevanja. Seveda je to dejstvo tudi eno izmed tistih, na katerega je treba v prvi vrsti računati pri sestavi repertoarja. Za prihodnjo sezono so predvidena sledeča dela: klasična komedija Moliera „Sola za žene“, ameriška drama „Molčeca usta“, po kateri je napravljen tudi film „Njen otrok“ ali „Jonny Belinda“, že omenjena Cankarjeva farsa „Pohujšanje v dolini Šentflorjanski“, krstna uprizoritev pravljичne drame Jožeta Tomaziča „Lepa Vida“ po istoimenski narodni pesmi, mladinska igra Bojana Cebulja „Janko in Metka“ po znanem pravljичnem motivu, klasična komedija Goldonija „Lažnivec“, angleška psihološka drama Maughama „Deževje“, sodobna hrvaška komedija „Skupno stanovanje“, drama Karla Čapka „Mati“, francoska komedija „Otroci prihajajo“ in ruska drama Leonova „Vdor“ ali ameriška drama „Straža na Renu“, ob koncu pa morda tudi opereta, če bo čas in sredstva, seveda.

Kvaliteten program, ki bo zahteval mnogo napora od celotnega gledališkega kolektiva, bo vsekakor zadovoljil tudi publiko, ki bo, upajmo vsaj, uspešneje in zadovoljiveje stopila skupno z gledališčem svoj prvi korak v drugo desetletje delovanja jeseniškega gledališča.

Prizor iz uprizoritve operete „Melodije srca“ na jeseniškem odru

Pepelka ni pravljico bitje iz pripovedk nešteti narodov, temveč zgodovinska oseba, ki je resnično živela, objavlja neki egipčanski časopis. Iz starih egipčanskih hieroglifov so razbrali, da je lepota živela pred več kot štiri tisoč leti in, da ji je bilo ime Rhodopis. Ko se je nekega dne kopala v reki, se požene orel proti njeni obleki, pograbi njeno obuvalo, odleti z njim in po nekaj sto kilometrih zopet spusti, tako, da je padlo prav pred noge faraona Mycerinusa. Tega je eleganca in majhnost obuvala tako očarala, da je ukazal poiskati njegovo lastnico, ki so jo seveda našli in tako je postala Rhodopis faraonova žena.

V Nemčiji je nek strojevodja dal patentirati originalno varnostno napravo proti tatovom avtomobilov. Potrebno je samo potegniti ročno zavoro in če jo avtomobilski tat hoče izključiti, drugače se seveda z avtomobilom ne more odpeljati, zavora avtomatično vključi sireno ki s stalnim tuljenjem opozori na tatvino, istočasno se izključi tudi vžigalec in povrh se še razpoči patrona s solzilnim plinom, ki tatu onemogoči sleherno akcijo. Za vključitev ali izključitev varnostne naprave služi poseben ključek, ki ga seveda poseduje samo lastnik avtomobila.

Pridna čebela preleti pot trikratnega obsega zemlje preden zbere pol kilograma medu. Človek bi potreboval za isto delo in če bi na isti način zbiral med nič manj kot 1562 dni z osem urnim delavnikom.

Veliki grönlandski kit, ki živi v morju kot ogromna riba je sesalec in diha s pljuči, zato tudi svoje mladiče povrže in doji, čeprav vse to v vodi. To je tudi največje živo bitje na zemlji, saj doseže težo do 100 tisoč kg in tudi več, kar odgovarja teži 30 slonov ali približno 200 volov.

Če bi hoteli z glasno besedo šteti do enega bilijona, bi imeli dovolj dela do leta 17.158, seveda pa bi morali šteti na dan 10 ur in prešteti vsaj 300 številčk v minuti.

Neko žensko konfekcijsko podjetje v New Yorku je pred kratkim iz svojih kabin za preoblačenje odstranilo vsa ogledala v svrhu varčevanja s časom. Statistiki so namreč ugotovili, da odjemalke v kabini za preoblačenje z zrcalom potrebujejo za preoblačenje 16 minut, v kabini brez zrcala pa za isti opravek samo 9 minut.

„Götz von Berlichingen, stran 42, vrstica 7!“ je odgovoril dijak neke višje gimnazije v Nemčiji svojemu profesorju, ko ga je le-ta temeljito obdeloval zaradi površne in slabe

šolske naloge. Divji od srda je profesor stekel k direktorju gimnazije in takoj je bila sklicana konferenca, na kateri so si bili edini, da je treba dijaka izključiti iz šole. Le učitelj telovadbe je predlagal, da naj vsaj preje pogledajo, kaj je mislil dijak z vrsticami in stranmi znane drame velikega nemškega pesnika in dramatika Fr. Schillerja, katerega stopetdeset-letnico smrti je v letošnjem maju slovesno poča-

prehlad. Glejte, da mi pomorete!“, pravi Marija Terezija.

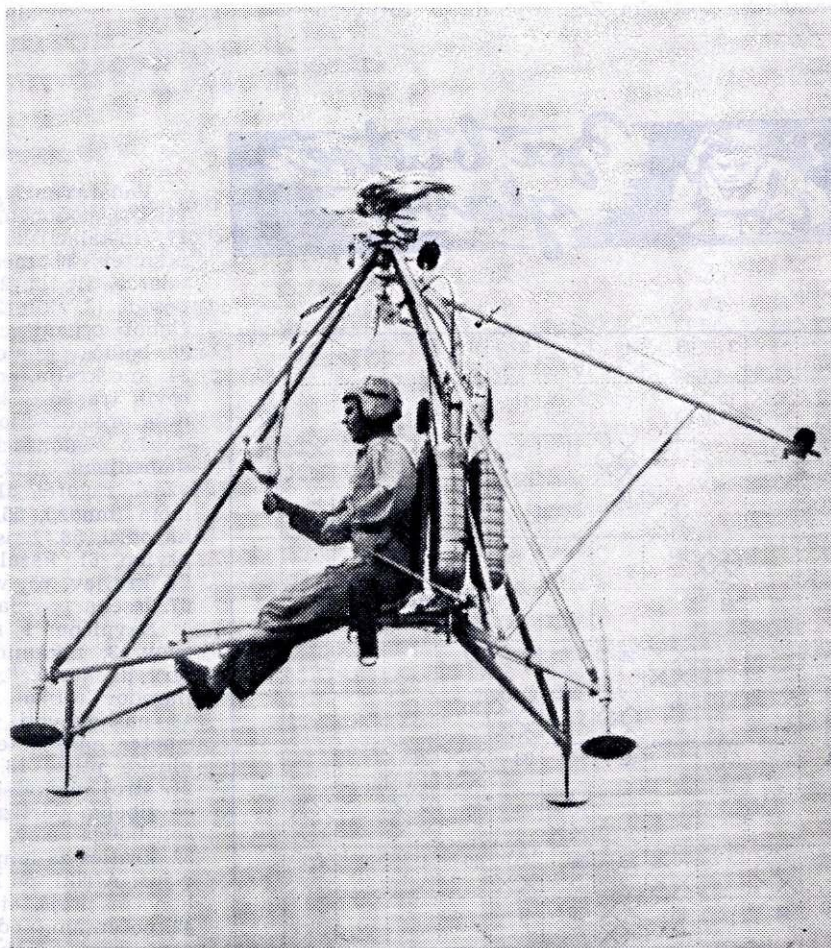
„Lahko pogledam, visočanstvo?“, odvrne zdravnik in začne svojo pacientko s prsti trkati po hrbtu.

„Kaj pa počenjate? Saj vendar nisem sod, ki po njem trkamo, da vidimo, če je prazen ali poln!“

„Kako pride visočanstvo na to primerjavo?“

„Saj je čisto jasna!“

„To me veseli. V resnici se to na-

To je najnovejši model lahkega in zlozljivega helikopterja za eno osebo, kakršnega uporablja vojska ZDA. Vse potankosti o tem novem modelu so še tajnost.

stil ves kulturni svet. Tako so tudi storili in zaprepaščeni so brali: „Zaupaj zares, o učitelj, da se bom čimpreje poboljšal!“

MEDICINSKO ODKRITJE

Bilo je jeseni 1754, torej pred 200 leti, ko je bil dvorni in osebni zdravnik Marije Terezije, Leopold Auenbrugger spet poklican k njemu visočanstvu.

„V prsih me tišči. Gotovo je spet

naša na sode. Moj oče v Grazu je bil gostilničar in kot fant sem pri njem nešteto krat videl, kako je trkal po sodih, da bi ugotovil, koliko je še v njih. Na to sem se spomnil, ko smo pred kratkim pri obdukciji v bolnici ugotovili, da je mrtvec imel prsni koš napolnjen s tekočino, za katero preje nismo vedeli, dokler je dotični še živel in morda bi mu lahko rešili življenje, če bi nam to bilo preje znano. Razbijal sem si glavo, kako bi se dala

ugotoviti prisotnost tekočine v telesu in končno sem se spomnil na vinske sode..."

Dr. Leopold Auenbrugger, ki je bil pozneje za to svoje odkritje novišan v plemiški stan, je vodil dolga raziskavanja in opazovanja, kako bi s trkanjem na posmezne dele telesa in pri tem nastale različne šume ugotovil bolezensko ali zdravo stanje prizadetega organa. Leta 1761 je opisal to proceduro, ki jo je latinsko imenoval perkussion, v posebni knjigi, ki pa je pri dunajskih zdravnikov naletela na velik odpor, v Parizu pa nasprotno na veliko zanimanje, ki je tudi pripomoglo do praktične uporabe do takrat še nepoznanega postopka. Znano je, da je

perkussion tudi še danes eden osnovnih prijemov zdravniške prakse pri ugotavljanju bolezenske diagnoze.

Marija Terezija pa je takrat, ko je Auenbrugger prvič pri njej poiskoval svojo novo odkrito metodo, menila:

„Saj vas bomo morali imenovati še za cesarsko - dvornega trkača sodov..."

REKORDNA PRODUKCIJA ZAHODNO NEMŠKE ŽELEZAR-SKE INDUSTRIJE V LETOŠNJEM PRVEM KVARTALU

S proizvodnjo 5,4 milijonov ton surovega jekla v prvem kvartalu

1955 je železarska industrija zahodne Nemčije preseгла proizvodnjo istega kvartala v lanskem letu (3,87 milijonov ton) za okoli eno tretjino. Po tem se lahko pričakuje, da bo letna proizvodnja znašala več kot 20 milijonov ton, zlasti še ker je veliko povpraševanje v stalnem porastu. Dnevna delovna produkcija je v mesecu marcu znašala 64.964 ton in za obdržanje tega visokega nivoja je železarska industrija predvidela za leto 1955 1 milijon ton premoga, ki ga bo uvozila.

Proizvodnja surovega železa je prav tako v primerjavi z lanskim letom porasla za več kot 41% (od 2,73 milijonov ton na 3,86 milijonov ton).

1		2	3	4		5	6	7	8	9	
		X	X	10		X	X	11		X	
12	13			X	X	11			X	15	
16			X	X	17			X	X	18	
19		X	X	20				X	X	21	
22		23					X	X	24		
25			X	X	26		27				
28		29	X	X		X	X	30			
31				32		33	X	X	34		
35					X	X	36	37	X	X	
	X	X		X	X	38	39	X	40	41	42
43	44		45	X	X	46	47				
48				49	X	X		X	50		
51					52		53	X	X	54	
55				X	X	56		57			
58			X	X	59				X	60	
61		X	X	62				X	X	63	
	X	X						X	X	65	
X	X	66					X	X	67	X	
68											

Križanka

Vodoravno: 1. dan zmage, 10. naselje, 11. kvarim, 12. isti, podoben, 14. z lastno silo zakopan, 16. darilo, 17. instalacijska naprava, 18. pisemska kratica, 19. pesnitev, 20. medmet, ki označuje pok eksplozije ali udarca, 21. tla, 22. negotova, netrda (tujka), 24. lesena posoda (3. skl.), 25. pesnitve, 26. dogovorjena srečanja članov organizacije (narobe), 28. oblika vode (množ), 30. bodičav (dialekt. in narobe), 31. kozaški poveljniki, 34. ime kralja, po katerem nosi naslov ena Shakespearovih tragedij, 35. gladim, zravnavam, 36. kratica za našo organizacijo, 38. prislov, 40. kratica za našo mladinsko organizacijo med vojno, 43. judovsko ime, 46. namenjena streljanju, 48. obseg, vrsta prijema, 50. vžgal, zagorel, 51. radiranih, otrtih, 54. vas pod Krimom (množ.), 55. zada poškodbo, 56. vrsta prireditve na odru, 58. žensko ime, 59. moten, 60. znak za kem. prvino, 61. kazalni zaimek, 62. malikovalec, 63. šala, 64. kruljav, 65. velike morske živali, 66. polit z vodo, 67. lesena posoda, 68. neizkoriščena.

Navpično: 1. novi del naše Železarne, 2. materija, snov, 3. nikalnica, 4. igralna karta, 5. skljuvan, 6. igra na karte, 7. končni rezultat, 8. verovanje starih narodov (tujka), 9. inicialki slov. pesnika in pisatelja, 13. naskakovati, 14. od Zdenke, 15. glavna naloga in smoter naše desetletne socialistične graditve, 17. planinske ptice, 18. zruši, razdene, 20. osebni zaimek, 21. stroj mlekarke industrije, 23. slovenska pokrajina — zibelka partizanstva, 24. del pohištva, 27. inicialki sodobnega slov. pesnika, 29. oblika glagola imeti, 32. kratica za amper, 33. prislov, 37. pripadnik ljudstva v juž. Afriki, po katerem se tudi imenuje znana vojna koncem prejš. stoletja, 39. del kolesa, 41. blesk, sij, 42. počenjam, nedoločno ali nespretno delam, 44. skoncentrirana, posebej določena, 45. kesanja, 47. simbol naše borbe in svobode, 49. znak za kem. prvino, 52. znani slapovi v Ameriki, 53. začimbena rastlina, 57. osebni zaimek, 59. kraj ob slovenskem morju, 62. pisalna potrebščina, 63. če je suša nam zmanjka..., 64. zgrabeek vlaken ali listov, 65. odsev, blišč, 66. osebni zaimek, 67. kratica za slovenski.

Rešitev križanke iz prejšnje številke:

Vodoravno: 1. martinarna, 9. trnevo, 10. RP, 12. udje, 13. at, 14. tri (narobe), 15. ne, 16. oni, 17. CJ, 18. osvajas (š = s), 20. ilo, 21. tok, 22. lo, 23. Fe, 24. vol, 25. vic, 26. Italija, 28. ti, 29. lek, 30. jn, 31. Mía, 32. an, 33. psov, 35. kl, 36. boksit, 38. kvaliteten.

Navpično: 1. kvalificiran (narobe), 2. rt, 3. ton, 4. industrijski, 5. nejevoljnost, 6. ave, 7. ro, 8. anti-socialen, 11. priletan, 13. analitik, 16. oj, 19. ak, 24. vl, 27. ak, 33. pol, 34. vie, 37. Ba, 37. TT.

Novosti strokovne knjižnice ŽJ

Education for Management (Anglo — American Council on Produktivty L. — N. Y. 1953)
Materials Handling in Industry (Anglo — American Council on Produktivty L. — N. Y. 1952)
Universities and Industry (Anglo — American Council on Produktivty L. — N. Y. 1951)
Produktion Control (Anglo — American Council on Produktivty L. — N. Y. 1951)

B. Kraut: Strojniški priručnik (Litostroj 1954)
R. Parks: Examination and Valuation of Mineral Property (Add. Wesley Cambridge 1949)
A. E. Knowlton: Standart Handbook for Elektrical Engineers (Mc Graw — Hill Book Company 1949)
Lundell — Hoffman — Bright: Chemical Analysis of Iron and Steel (John Wiley New York 1950)
Findlay: Kemija v službi človeka (DZS Ljubljana 1954)

VOZNI RED

Veljaven od 22. maja 1955 do 2. junija 1956

BEOGRAD—ZAGREB MARIBOR — LJUBLJANA REKA

BEOGRAD odh.	15.10	8.00	23.00	23.15	—	—	—	23.40	9.30	9.30
ZAGREB { prih.	22.10	20.55	5.40	6.15	—	—	—	11.50	17.10	17.10
odh.	22.45	23.15	6.05	6.45	3.50	10.45	8.15	12.55	17.40	19.20
LJUBLJANA prih.	1.39	6.25	8.47	9.23	8.30	13.25	13.05	17.15	20.27	23.10
MARIBOR odh.	22.03	22.45	3.25	3.55	6.45	8.20	13.00	17.30		
LJUBLJANA prih.	1.30	5.20	6.42	8.30	9.33	13.05	17.50	22.25		
REKA odh.	22.50	1.05				9.30	9.42	14.05	17.14	19.25
LJUBLJANA prih.	1.37	6.20				12.25	13.27	17.55	20.33	23.15

LJUBLJANA—JESENICE

	AE	X	TE	PAT	SE	JE
LJUBLJANA odh.	2.05	—	5.40	6.50	9.05	10.00
Škofja Loka ■	—	—	6.22	7.30	—	—
Kranj ↓	2.41	4.10	6.44	7.52	9.42	10.05
Podnard ↓	—	4.32	7.07	8.06	—	—
Radovljica ↓	—	4.55	7.35	8.25	—	—
Lesce ▼	3.13	5.03	7.45	8.33	10.16	11.06
JESENICE prih.	3.32	5.30	8.10	8.55	10.35	11.25

JESENICE—PLANICA

D × ×

JESENICE odh.	6.22	8.40	9.13	14.33	17.52	22.35
Mojstrana ↓	6.41	9.02	9.34	14.54	18.11	22.55
Kranjska gora ↓	7.05	9.30	10.00	15.20	18.35	23.20
PLANICA ▼	7.15	9.40	10.10	15.30	18.45	23.30

JESENICE—GORICA

MD

M

JESENICE odh.	—	6.25	8.35	—	11.05	14.36	17.45	22.20
Bled ■	—	6.47	8.58	—	11.28	15.00	18.08	22.43
Boh. Bistrica ↓	4.25	7.18	9.33	7.25	12.00	15.36	18.41	23.15
Podbrdo ↓	4.36	—	9.45	7.35	12.10	15.48	18.52	23.30
Most na Soči ▼	5.11	—	10.24	8.02	—	16.32	19.28	23.55
GORICA prih.	6.05	—	11.15	8.43	—	17.45	20.20	0.35

Trifunović: **Standardni alatni čelici** (Rad — Beograd 1954)

Milton: **Methods of Quantitative Microanalysis**

Glasstone: **Atomska energija** (Tehnička knjiga Beograd 1954)

M. Novaković: **Fizički osnovi elektrotehnike** (Tehnička knjiga Beograd 1954)

Bedelj — Filipon: **Livac u kokile** (Tehnička knjiga Beograd 1951)

Karlin: **Nemško pismo** (DZS Ljubljana 1954)

Wever — Rose — Strassburg: **Atlas zur Wärmebehandlung der Stähle** (Stahleisen Düsseldorf 1954)

K. Šipetić: **Zupčanci u praksi I i II. dio** („V Masleša“ Sarajevo 1955)

A. Židan: **Priručnik za elektronike** (Tehnička knjiga Zagreb 1954)

Savezna narodna skupština (Službeni list FLRJ 1955)

Poniž: **Enciklopedija elektrotehnike I.** (DZS Ljubljana 1954)

Open Hearth Proceedings (AIME 1952, 1953)

Elektric Furnace Steel Proceedings (AIME 1951, 1952, 1953)

Blast Furnace and Coke Owen Raw Materials Proceedings (AIME 1951, 1952, 1953)

Zakon o socijalnom osiguranju 4. izdanje (Uradni list FLRJ 1955)

GORICA—JESENICE

	MD						M
GORICA odh.	1.50	5.22	6.18	—	14.15	18.20	21.35
Most na Soči	3.00	6.16	8.05	—	15.23	19.24	22.21
Podbrdo	3.54	6.57	8.59	12.23	16.16	20.17	23.00
Boh. Bistrica	4.17	7.07	7.28	9.12	12.37	16.31	20.31
Bled	4.51	—	8.00	9.50	13.09	17.04	21.03
JESENICE prih.	5.20	—	8.25	10.15	13.35	17.30	21.30

PLANICA—JESENICE

PLANICA odh.	4.22	7.30	12.50	16.30	20.35
Kranjska gora	4.58	7.41	13.02	16.45	20.47
Mojstrana	4.35	8.03	13.23	17.10	21.10
JESENICE prih.	5.17	8.20	13.40	17.27	21.27

JESENICE—LJUBLJANA

	AE	JE	SE	POAT	TE	×							
JESENICE odh.	2.19	3.45	5.40	6.20	6.50	10.40	14.30	14.41	17.43	17.54	19.15	21.47	22.32
Lesce	2.35	4.09	6.03	6.43	7.07	11.03	14.52	15.11	18.00	18.19	19.32	22.10	22.55
Radovljica	—	4.14	6.08	6.49	—	11.08	—	15.17	—	18.24	—	22.15	23.01
Podnard	—	4.31	6.25	7.06	—	11.25	—	15.34	—	18.41	—	22.29	23.18
Kranj	3.08	4.46	6.45	7.21	7.31	11.40	15.18	15.53	—	19.02	19.58	22.44	23.33
Skofja Loka	—	5.01	7.00	—	—	11.54	—	16.09	—	19.20	—	22.57	—
LJUBLJANA prih.	3.40	5.38	7.35	—	8.05	12.33	15.50	16.45	18.55	20.00	20.30	23.32	—

BEOGRAD—ZAGREB

LJUBLJANA — MARIBOR REKA

LJUBLJANA odh.	4.00	9.00	8.35	14.20	16.05	19.07	19.55	1.00	20.48	1.00			
ZAGREB prih.	6.50	13.30	11.15	18.25	18.35	23.10	22.35	5.41	23.20	5.41			
BEOGRAD odh.	7.15	15.35	12.00	22.20	22.20	0.15	23.05	7.55	23.50	7.55			
BEOGRAD prih.	14.10	5.30	19.45	5.45	5.45	11.50	6.30	20.35	6.40	20.35			
LJUBLJANA odh.	4.20	9.00	13.45	12.34	16.25	18.25	0.05	22.55	0.05				
MARIBOR prih.	9.15	13.33	18.25	15.35	19.03	23.08	5.06	2.13	5.06				
LJUBLJANA odh.	3.55	5.50	6.46	8.25	9.35	14.30	16.20	19.05	19.15	20.55	20.55	0.01	0.30
REKA prih.	6.46	10.15	10.15	11.33	15.00	18.30	19.23	22.49	22.08	23.40	23.40	4.03	4.03

AE = Adria - Expres brez dodatne vozne cene, vozi od 3. VII. do 12. IX.

TE = Tauern - Expres.

PAT = Austria Travel, vozi samo ob petkih od 15. VII. do 9. IX.

POAT = Austria Travel, vozi samo ob ponedeljkih od 4. VII. do 29. VIII.

SE = Steiermark - Expres, brez dodatne vozne cene, vozi od 24. V. do 2. X.

JE = Jugoslavija - Expres, brez dodatne vozne cene.

X = vozi samo ob nedeljah od 22. V. do 2. X.

XX = vozi samo ob delavnikih od 23. V. do 1. X, na to vsak dan.

M = motorni vlak.

D = vozi samo ob delavnikih.